

”MAHTAVAA, KUN ISO HEVONEN SEURAA KILTISTI”

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sijaishuoltokodin
perhetyön menetelmänä

Tarja Karjalainen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2014

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä Karjalainen Tarja	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 14.02.2014
	Sivumäärä	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkajulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi "MAHTAVAA KUN ISO HEVONEN SEURAA KILTISTI!" Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sijaishuoltokodin perhetyön menetelmänä		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma. Perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen.		
Työn ohjaajat Suomi, Asta Lehmusto, Aarno		
Toimeksiantaja Jakkulan Sijaishuoltokodit Oy		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia toiminnallisissa perheviikonlopuissa järjestettävää sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja pohtia teoreettisten viitekehysten pohjalta sen toimivuutta perhetyön menetelmänä. Tavoitteena oli sijaishuoltokodissa jo olemassa olevan toiminnan kehittäminen ja uusien käytäntöjen luomisen mahdollistaminen. Lisäksi tavoitteena oli tutkia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuutta lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen. Opinnäytetyö on toiminnallinen. Toiminnallinen osuus koostui kahdesta perheviikonlopusta, joihin osallistui yhteensä neljä nuorta perheineen. Aineiston keruu menetelmänä käytettiin teemahaastattelua ja osallistuvaa havainnointia. Teemahaastatteluun osallistui osa Jakkulan työntekijöistä ja kaikki perheviikonloppuihin osallistuvat vanhemmat. Aineiston analysoinnissa käytettiin sisällön analyysia. Keskeisimpänä tuloksena vanhemmat ja työntekijät olivat yksimielisiä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan positiivisesta vaikuttavuudesta ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Hevostoiminnan vaikutuksina mainittiin esimerkiksi keskittyminen, rauhoittuminen, toisen huomioiminen ja äänensävyä pehmentyminen. Hevonen myös mainittiin vanhempaa ja lasta yhdistäväksi asiaksi. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta koettiin toimivaksi perhetyön menetelmäksi, koska on helpompaa aloittaa keskustelu hevosista ja toiminnan ohella keskusteleminen koettiin luontevaksi. Hevostoiminnassa vanhemmalla ja lapsella on mahdollisuus yhteisten voimaannuttavien elämysten kokemiseen. Opinnäytetyön perusteella voidaan jatkossa kehittää Jakkulan hevostoimintaa ja perhetyötä, erityisesti perheviikonloppuja entisestään. Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää myös esiteltäessä Jakkulan hevostoimintaa ja perhetyötä uudelle työntekijälle tai muulle asiasta kiinnostuneelle taholle.		
Avainsanat (asiasanat) Sosiaalipedagogiikka, sosiaalipedagoginenhevostoiminta, perhetyö, kiintymyssuhde		
Muut tiedot		

Author(s) Karjalainen Tarja	Type of publication Bachelor's / Master's Thesis	Date 14022014
	Pages	Language
		Permission for web publication (X)
Title "It's fantastic, when a big horse follows nicely!" Social pedagogical horse activity as the family work method in a fosterhome.		
Degree Programme		
Tutor(s) Suomi, Asta Lehmusto, Aarno		
Assigned by Jakkulan Sijaishuoltokodit Oy		
Abstract <p>The purpose of this thesis was to study the social pedagogical horse activity in active family weekends and to reflect it's functionality as a method of family work based on the theoretical frame of reference. The goal of the thesis was to develop the policy already existing in the foster home and to make creating new practices possible. In addition, the goal was to study the influence of social pedagogical horse activity in the interactivity between the child and the parent.</p> <p>This is a functional thesis. The functional part consisted of two family weekends, in which four teens attended with their families. The methods for gathering the material for this thesis were a theme interview and participating observation. Some of Jakkula's employees and all of the parents who are attended the family weekends took part in the theme interview. Content analysis was used in analyzing the material.</p> <p>The essential result of the thesis was that both the parents and the employees agree that social pedagogical horse activity has a positive influence in the interaction between people. For example concentrating, calming down, and acknowledging each other and softening the tone of voice are mentioned as the effects of the horse activity. Horse was also mentioned as a unitive factor between a child and a parent. Social pedagogical horse activity was considered a working method in family work, because it is easier to start a conversation about horses and people found it natural to talk during an activity.</p> <p>In horse activity, the child and the parent have an opportunity to share the empowering experiences. Jakkula's horse activity and family work, especially family weekends, can be further improved based on the thesis. The thesis can also be utilized in exhibiting Jakkula's horse activity and family work to a new employee or to some other interested party.</p>		
Keywords social pedagogy, social pedagogical horse activity, family work, affectionate relationship		
Miscellaneous		

1. JOHDANTO	2
1.1 Opinnäytetyön tarkoitus.....	2
1.2 Opinnäytetyön tavoitteet	2
2. TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS	3
3. SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA	4
3.1 Sosiaalipedagogiikka	4
3.2 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	6
3.2.1 Kasvattava talliyhteisö	6
3.2.2 Hetkessä elämistä hevosten opastamina	7
3.2.3 Kehonkielellä viestimisen ja tunnetaitojen opettelu.....	8
3.2.4 Hevostoiminta auttaa vaihtamaan näkökulmaa	10
3.3 Perhetyö.....	11
3.4 Kiintymyssuhde	15
3.5 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta Jakkulan sijaishuoltokodit Oy:ssä	18
4. TOIMINNALLISEN OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	20
4.1. Perheviikonloput	20
4.2 Vuorovaikutus- ja luottamusharjoituksia hevosten kanssa	22
4.3. Yhteisölliset tallityöt	23
4.4. Elämyslähtöistä ratsastusta	23
4.5 ”Picaderossa” keskittymistä hetkeen & vuorovaikutusta hevosen kanssa	25
4.6 Havainnot	26
5. TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTONKÄSITTELY.....	27
5.1. Analyysitapa	29
6. TUTKIMUSTULOSTEN RAPORTOINTI	30
6.1 Hevosen vaikutus ihmisten väliseen vuorovaikutukseen	31
6.2 Hevostoiminnan herättämät tunteet.....	32
6.3 Hevostoiminta perhetyön tukena	34
6.4 Kehitysideat.....	36
7. KEHITYSIDEAT TULOSTEN POHJALTA.....	36
8. POHDINTA	38
8.1 Opinnäytetyön toteutus	38
8.2. Tutkimuksen luotettavuus ja tulosten hyödynnettävyys.....	41

1. JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on sosiaalipedagoginen hevostoiminta perhetyön menetelmänä sijaishuoltokodissa. Aiheen valitsin oman mielenkiinnon ja työyhteisöstä nousseen kehitystarpeen pohjalta. Perhetyön kehittäminen on ollut esillä työyhteisössämme ja sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on siihen yksi menetelmä lisää. Hevostoiminta on iso jo olemassa oleva resurssi, joka on mahdollista hyödyntää nykyistä tehokkaammin.

Aihe on tutkimisen arvoinen, koska sosiaalipedagogista hevostoimintaa ei ole tutkittu vielä kovinkaan paljoa perhetyön osa-alueella. Aihe on myös ajankohtainen työyhteisössämme ja vastaa kehitystarpeeseen. Opinnäytetyöni tuo lisäarvoa jo olemassa olevaan tietoon hevosen vaikutuksesta vuorovaikutukseen lapsen ja vanhemman välillä.

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia toiminnallisissa perheviikonlopuissa järjestettävää sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja pohtia teoreettisten viitekehysten pohjalta sen toimivuutta perhetyön menetelmänä. Saatujen tulosten perusteella toimintaa voi kehittää esiin nousevien mahdollisten ideoiden ja tarpeiden mukaan.

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää sijaishuoltokodissa jo olemassa olevaa toimintaa ja mahdollistaa uusien käytäntöjen luominen. Tämän lisäksi tavoitteena on tutkia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimivuutta lapsen ja vanhemman välisen suhteen vahvistamisessa.

Aiemmin on tutkittu Jakkulan hevostoimintaa lapsen ja nuoren kasvun tukemisen keinona, joten sen jätän tässä opinnäytetyössäni maininnan tasolle,

enkä perehdy siihen sen syvemmin. Keskitän mielenkiintoni hevostoiminnan kehittämiseen perhetyön menetelmäksi ja hevostoiminnan merkitykseen lapsen ja vanhemman välisen suhteen tukemisessa ja kehittämisessä. Rajaan aihetta kysymällä ”palautetta” ja kokemuksia vain niiltä nuorilta ja vanhemmilta, jotka osallistuvat perheleireille.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

Toimintaympäristönä on maalaismiljöössä sijaitseva sijaishuoltokoti Jakkulan sijaishuoltokodit Oy. Jakkulassa on paikkoja 14 huostaan otetulle tai avohuollon tukitoimena sijoitetulle lapselle tai nuorelle. Nämä paikat jakaantuvat kahteen rakennukseen; entiseen väentupaan Aholaan, jossa on 9 paikkaa ja päärakennukseen Kartanoon, jossa on 5 paikkaa. Näistä paikoista 3 on ns. itsenäistymisasuntoja.

Työntekijöiden koulutustausta on monipuolinen. Sosionomi (AMK) koulutuksen käyneitä on tällä hetkellä eniten, lisäksi on lähihoitajia, ratsastuksenohjaaja sekä nuoriso-ohjaaja.

Sosiaalipedagoginen ajattelutapa on ollut alusta asti luonteva pohja kasvatustieteelle, joka pyrkii kodinomaisuuteen ja turvallisten aikuisten tarjoamaan turvaan. Sosiaalipedagoginen viitekehys näkyy jokapäiväisessä arjessa esimerkiksi yhteisöpalaverina ja vastuun jakamisena kotitöistä. Vastuu arjen askareista lisääntyy nuoren taitojen karttuessa ja hänen kasvaessaan. Kartanolla asuvat nuoret suunnittelevat esimerkiksi viikkotyölistansa itse aikuisen auttaessa tarvittaessa ja huolehtivat näiden askareiden toteutumisesta.

Arjen sosiaalipedagogisista elementeistä keskeisimpiä ovat yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Toiminnallisuus näkyy esimerkiksi arjen puuhissa ohjaamisena ja nuorten harrastustoiminnan tukemisena. Nämä samat elementit ovat keskeisiä myös hevostoiminnassa. Yhteisöllisyydestä

yksi käytännön esimerkki ovat viikonlopun palaverit, joissa päivän kulkua suunnitellaan yhdessä nuorten kanssa. Yhteisöpalaverit kuuluvat ohjelmaan myös kerran viikossa arkena, jolloin käydään läpi yhteisöllisiä asioita ja jokaisella on mahdollista kertoa mielenpäällä olevista asioista.

3. SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys perustuu sosiaalipedagogiikan teoriaan ja sen käytännön sovellukseen sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Toinen teoreettinen viitekehys on perhetyö, etenkin lastensuojelussa toteutettava. Lapsen ja vanhemman välisessä vuorovaikutuksessa teoreettisena perustana käytän teoriaa kiintymyssuhteesta. Nämä kaikki yhdessä muodostavat teoreettisen viitekehysten toimintatutkimukselleni hevostoiminnan vaikuttavuudesta ja toimivuudesta perhetyön menetelmänä.

3.1 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikan käsite koostuu sanoista sosiaalinen ja pedagogiikka - ensimmäisen määrittäessä jälkimmäistä. Sosiaalipedagogiikan voidaan sanoa olevan sosiaalista pedagogiikkaa. Pedagogiikalla tarkoitetaan laajassa merkityksessä kasvatuksen taitoa, sosiaalisella on kolme päämerkitystä; yhteiskunnallinen, yhteisöllinen ja solidaarinen. (Hämäläinen, 1999,14.) Prosessilähtöisenä ajattelutapana sosiaalipedagogiikka on ennen kaikkea sosiaalisten ongelmien erittelyä ja pedagogisten strategioiden löytämistä näiden ongelmien ennaltaehkäisemiseksi ja lievittämiseksi (Hämäläinen, 2000,26).

Pedagoginen vaikuttaminen syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja lievittämiseksi tapahtuu ensisijaisesti yhteisöissä ja yhteisöjen kautta kiinnittämällä huomiota vuorovaikutussuhteisiin. Sosiaalipedagogiikassa korostuvat yhteiskunnalliset ja yhteisölliset näkemykset kasvatuksesta ja ihmisen kehityksestä

painopisteen ollessa siinä, miten yksilö kiinnittyy yhteiskuntaan.

Sosiaalipedagogiikan käsitteeseen sisältyy luontevasti ajatus politiikan, pedagogiikan ja etiikan kytkeytymisestä toisiinsa. (Hämäläinen, 1999, 15–17.)

Sosiaalipedagoginen teoria sisältää toiminnallisen lähtökohdan, sille on olennaista kysyä mitä ongelmille pystytään tekemään niiden toteamisen ja kuvaamisen sijaan. Sosiaalipedagoginen toiminta syntyy toimijoiden sosiaalipedagogisesta ajattelusta. Ammatillisessa merkityksessä henkilö hahmottaa työnsä lähtökohdat ja tarkoituksen perustaen ne sosiaalipedagogiseen teoriaan. Hämäläisen (1999, 18) mukaan sosiaalipedagoginen työote rakentuukin sosiaalipedagogisen näkökulman sisäistämisestä. Vrt. (Hämäläinen 1999, 17–18).

Sosiaalipedagogisessa työssä korostuvia periaatteita ovat Hämäläisen (Mt.,67) mukaan yhteisöllisyys, elämyksellisyys ja toiminnallisuus. Itseapuun auttaminen ja yhteisön kasvatuspotentiaalin vahvistaminen ovat keskeiset sosiaalipedagogisessa toiminnassa toteutuvat periaatteet. Yksilöltä odotetaan kriittisen ja vastuullisen suhteen luomista siihen yhteiskuntaan, jossa hän elää. (Peni ym. 2000.)

Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteena on parantaa ihmisen elämänlaatua ja itseohjautuvuutta, tämän vuoksi sosiaalipedagogiikan taustalla olevat arvot ja päämäärät liittyvät aina jossain muodossa hyvään elämään (Launonen & Puolimatka 1999, 10). Sosiaalinen kasvatus nähdään usein syrjäytymiseen ja sosiaaliseen sopimattomuuteen liittyvänä toimintana. Sosiaalisella kasvatuksella on tärkeä tehtävä monien sosiaalisten ongelmien ratkaisemisessa ja ihmisen elämänlaadun edistämässä sekä syrjäytymistä ehkäisevien strategioiden omaksumisessa ja soveltamisessa. Ongelmien ratkaisemisen lisäksi sosiaalisen kasvatuksen keinoin niitä pystytään ehkäisemään ennalta, sen voi sanoa olevan kasvatuksellista sosiaalista työtä. (Hämäläinen & Kurki 1997, 36.)

Arkilähtöisen sosiaalipedagogisen työn pyrkimyksenä on Hovi-Pulsan (2008, 121) mukaan arjen ymmärrettäväksi tekeminen ja sosiaalisen todellisuuden jäsentäminen. Suurelta osin sosiaalipedagoginen työ on identiteettiä rakentavaa ja tahtoa liikuttavaa keskustelua ihmisten kanssa heidän elämänsä historiastaan, nykyisyydestään ja tulevaisuudestaan. Keskustelun lisäksi käytetään toiminnallisuuteen, yhteisöllisyyteen ja elämyksellisyyteen perustuvia erilaisia työmuotoja. (Hämäläinen 1999, 73.) Yksi tällainen työmuoto on sosiaalipedagoginen hevostoiminta.

3.2 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Koistinen (teoksessa Okulov & Koukkari, 2005, 4) on määritellyt ratsastuspedagogiikan olevan sosiaalipedagogiseen teoreettiseen ja käytännölliseen viitekehykseen perustuvaa työtä, jonka tavoitteena on lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa. Käsite on muovautunut ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi, koska se kuvaa paremmin sen laaja-alaisuutta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta käsittää kaiken hevosen elinpiirissä toteutettavan tavoitteellisen toiminnan ja talliyhteisöllä on siinä tärkeä rooli.

3.2.1 Kasvattava talliyhteisö

Tallityöt opettavat nuorelle toimimista yhteisten tavoitteiden ja sääntöjen mukaan. Keskittymiskyky harjaantuu hevosta hoitaessa, koska muuten se ei suju. Hevosen kanssa toimiessa omiin maailmoihin vajoaminen on mahdotonta. (Pitkänen, 2008,21.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa mukana oleva talliyhteisö on Koistisen (teoksessa Okulov&Koukkari, 2005, 5) mukaan selkeästi kasvatuksellinen yhteisö, joka tiedostaa kokonaisvaltaisen tehtävänsä kasvatuksellisenä yhteisönä. Sosiaalisesti ongelmalliselle hevonen ja

talliympäristö mahdollistavat myös vaikeiden tunteiden kohtaamista yhteisössä. (Pitkänen, 2008,46.)

Turvallisen tunnesuhteen nuori voi rakentaa hevosen lisäksi myös tallilla oleviin aikuisiin. Hevosen kanssa toimiessa on helpompaa käsitellä sellaisiakin aiheita, joista ei muuten tulisi puhuttua. Kokeneiden aikuisten läsnäolo onkin välttämätöntä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, jotta toiminta on rakentavaa. (Pitkänen, 2008, 47.)

3.2.2 Hetkessä elämistä hevosten opastamina

Tuntevien olentojen, hevosten, kanssa toimiessa opastamisen perusteisiin tutustuminen on todella tärkeää, koska ilman sitä harjoittelu saattaa olla hyödytöntä. Opastamisen perusteilla näyttää olevan pieni merkitys maailmassa, joka tuntee vain päämäärät ja jossa vain voittaja on tärkeä. Voikin kysyä mitä tapahtuu päivinä ja vuosina nykyhetken ja suuren päämäärän välillä? Polun tulisi olla yhtä tärkeä kuin päämäärä, jota kohti kuljemme. (Hempfling, 2001, 17.) Usein nuorella on suuri tarve saavuttaa isoja asioita, aina ymmärrys ei riitä sen tajuamiseen, ettei se tapahdu hetkessä ilman ponnistelua.

Ihmislauman voi sanoa kannustavan jäseniään erottautumaan vartalostaan, vaistoistaan ja tuntemuksistaan. Lapset ovat oppineet kaventamaan tarkkaavaisuuttaan takertuen menneeseen ja suuntautumaan tulevaan, menettäen näin kykynsä olla täysillä tässä hetkessä. (Kohanov, 2007, 77.) Hevonen opettaa ihmistäkin elämään hetkessä ja arvostamaan yhteistä matkaa, sillä hevonen elää aina hetkessä; juuri tässä juuri nyt. Hevoset eivät järkeistä asioita ja seisoskele odottamassa kunnes me tiedämme mitä haluamme. (Irwin, 1998, 44.) On kuitenkin tärkeää, että ajattelumme suuntautuu kohti tulevaa emmekä keskity vain välittömään tarpeiden

tydyttämiseen. Eläminen hetken kerrallaan, ymmärtäen omien toimien vaikutuksen tulevaan mahdollistaa isompienkin tavoitteiden saavuttamisen.

3.2.3 Kehonkielellä viestimisen ja tunnetaitojen opettelu

Hevosen kieli on kehonkieli, uskomattoman laaja kokoelma ilmaisun mahdollisuuksia (Hempfling, 2001, 33). Hevosen kielen kuusi perussääntöä ovat: Kaikki (mitä teet) on informaatiota hevoselle, vähemmän on enemmän, käytä aina samaa ”sanastoa”, virtauksesta ärsykkeeseen, pehmeästi, pehmeämmin ajatuksen voimalla ja koputa ennen sisään astumista. (Hempfling, 2001, 40–45.) Säikähtäneen tai jännittyneen hevosen rauhoittaminen alkaa ihmisen reaktioista. Syvään hengittäminen koko kehon pitäminen nykyhetkessä mutta mielen siirtäminen lähitulevaisuuteen on oikea tapa toimia. Menneen ei saa antaa tulla tilanteessa toimimisen tielle. (Kohanov, 2007, 19). Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hevosen kanssa viestimään opetteleminen sen omalla kielellä tukee myös nuoren kehotietoisuutta ja asettaa hänet miettimään omia liikkeitään ja niihin käyttämäänsä energiaa tarkemmin ja tulemaan niistä tietoiseksi.

Villin lauman johtajaori löytyy usein lauman takaa. Täältä tähystyspaikalta hän voi tarkkailla koko vastuualuettaan ja kommunikoida laumansa jäsenten kanssa yksinomaan kehonkielellään. Erityiset merkit ohjaavat lauman pysähtymään ja pysyttelemään lähes paikoillaan jopa useita minuutteja. Toiset merkit tarkoittavat suunnan vaihtamista ja taas toiset kehottavat lauman jäseniä muodostamaan ympyrän, joka suojelee heitä vihollista vastaan. (Hempfling, 2001, 33.) Näiden merkkien seuraaminen ja havaitseminen hevoslaumaa tarkkailemalla on usein nuorelle maailmaa avartava kokemus. Hevosen kanssa työskentely, sen ollessa vapaana ja näiden merkkien opetteleminen kehonkieltä käyttäen saa nuoresta esiin usein isoja tunteita ja jälkeenpäin käydyt keskustelut ovat syvällisiä.

Jokainen lapsi tietää hevosen korvien liikuttelun merkitsevän jotain. Kuitenkaan nämä muutamat signaalit, jotka ovat yleisesti tiedossa, eivät ole läheskään riittäviä pitämään villihevoslauman yhdessä. Tosiasiassa hevosten viestintä menetelmä onkin paljon monimutkaisempi ja monipuolisempi kuin me oletamme. (Hempfling, 2001, 33.) Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hevosten viestimistapoihin tutustutaan esimerkiksi seuraamalla yhdessä nuorten kanssa hevosten laumakäyttäytymistä ja sanoitetaan sitä yhdessä. Hevosten laumakäytöstä ja hienovaraista, mutta tehokasta viestintää voi peilata myös ihmisryhmän toimintaan ja omaan toimintaansa yhteisössä.

Erityisesti hevostoiminta kehittää nuoren vuorovaikutus- ja tunnetaitoja, koska hevosen kanssa toimiminen opettaa nuorta eläytymään toisen olennon tunteisiin. Eläytyessään hevosen tunteisiin nuori oppii samalla tunnistamaan omia tunteitaan ja ratkaisemaan emotionaalisia ristiriitoja. (Pitkänen, 2008, 47.) Hevoset eivät valehtele eivätkä erottele toisistaan tuntemuksiaan ja tekojaan. Hevosten kanssa toimiessa pätee sananparsa: saat sen mitä näet. Hevoselle ei voi teeskennellä, yrittämällä vain hämmästyttää niitä ja vaikeuttaa itseäsi. (Irwin, 1998,3). Hevosen voidaankin sanoa opettavan nuorelle tunneilmaisua; sen päättäväisessä opetuksessa nuori saattaa kokea aluksi voimakkaita hämmennyksen, avuttomuuden, turhautumisen, pelon, jopa vihan tunteita. Tunnereaktioiden noustessa esiin aikuinen ja nuori voivat miettiä yhdessä syitä hevosen reaktioille, nuoren oman tunneilmaisun vaikutusta niihin sekä millainen muutos omassa toiminnassa ratkaisisi tilanteen. (Pitkänen, 2008, 21.)

Hevosta silmiin katsoessa katsoo ikään kuin peiliin, aina näkemästään ei pidä, mutta hevosen reaktiosta voi olla kiitollinen (Kohanov, 2007,11). Vaikein osa hevosten kanssa toimimista onkin kaikki tieto omasta olemisesta samaan aikaan kun oppii kuka hevonen on ja alkaa hahmottaa millaiseksi pitäisi itse tulla, jotta välillenne voi syntyä luottamukseen ja molemminpuoliseen kunnioitukseen perustuva suhde (Irwin, 1998, 4). Isaacsonin (2011,52,55) mukaan hevosella ratsastamisella on yhteys autistisen Rowanin puheen

kehittymiseen ja asioiden osoittelemisen oppimiseen, lisäksi pojan ensimmäinen rakkauden tunnustus tulee tallilla Betsy tamman jalkaa halaten.

Isaacson (2011, 35) kertoo kirjassaan kahden asian vaikuttaneen syvästi autistiseen 5vuotiaaseen Rowan poikaan. Toinen on shamanismi ja toinen on naapurin hevonen Betsy, jonka laitumelle Rowan omaehtoisesti juoksee. Hevosen reaktio jalkoihinsa heittäytyvään poikaan on ensihetkestä alkaen täydellisen alistuva. Rowanin elämän ensimmäinen suora vastaus suoraan kysymykseen tapahtuu kysyttäessä haluaako hän Betsyn satulaan. Hevosen selkään pääseminen rauhoittaa myös Rowanin autistista huutamista ja heilumista, lisäksi ratsastaminen saa hänet kommentoimaan ympäristöään ennenkokemattoman spontaanisti ja todenmukaisesti. (Isaacson, 2011, 37.)

3.2.4 Hevostoiminta auttaa vaihtamaan näkökulmaa

Hevonen on lajina lähtökohtaisesti hyvin erilainen kuin ihminen. Tällainen toiseen lajiin tutustuminen pakottaa nuoren avaamaan omaa maailmankuvaansa ja katsomaan asioita uudesta näkökulmasta. Hevonen saa ihmisen katsomaan huomattavan samankaltaisia tunteenpurkauksia aivan toisesta näkökulmasta (Kohanov, 2007,11). Näkökulman vaihtamisen taidosta ihminen hyötyy monella elämänalueella, puhumisen, kuuntelemisen ja ymmärtämisen taidot vaativat sitä. Huumorintaju, luovuus ja ongelmanratkaisu taas hyötyvät taidosta vaihtaa näkökulmaa ja siitä on hyötyä myös sosiaalisessa elämässä. (Mattila, 2011,21.)

Ystävällisessä mutta todellisessa hevosen hallitsemisessa on ehdottoman tärkeää kommunikoida hevosen kanssa. Emme voi opettaa hevoselle omaa kieltämme, mutta olemme täysin kykeneväisiä opettelemaan hevosen kieltä luodaksemme upean pohjan toistemme ymmärtämiselle. (Hempfling, 2001, 33.) Alkaessasi ymmärtää hevosen ajattelutapaa voit alkaa vaikuttaa sen toimintaan. Halutessasi todellisen kontrollin hevoseesi sinun täytyy saada se

vakuuttuneeksi, että olet parempi hevonen kuin se. (Irwin, 1998, 40.) Hevosen maailmankuvan ymmärtämistä auttaa sen ryhdikkyuden, liikkeiden ja hengitystyylin omaksuminen. Yhtäkkiä myös muiden eläinlajien reaktiot ja ominaisuudet alkavat selittyä järjellisemmin. (Kohanov, 2007,32).

Usein hevosen sosiaalinen palaute on helpompaa ottaa vastaan kuin ihmisen antama. Yleensä vuorovaikutus hevosen kanssa syntyy helposti, muutoin kontaktin saaminen nuoreen voi olla hyvinkin pitkä prosessi. Nuoren itsetunnolle on hyväksi huomata hevosen arvostavan häntä omana itsenään. (Pitkänen, 2008, 47.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaikuttaa ihmiseen psyykkisellä, fyysisellä ja sosiaalisella tasolla. Hevonen on eläimenä uljas ja kunnioitusta herättävä ja jo sen luottamuksen ansaitseminen tuntuu todella hyvältä.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei rajoitu ratsastamiseen tai hevosen kanssa toimimiseen vaan kaikki talliyhteisössä tapahtuva tavoitteellinen toiminta, joka pohjaa sosiaalipedagogiseen viitekehykseen ja jota ohjaa koulutuksen käynyt aikuinen on yhtä tärkeää. Asiakkaan osallistuminen tavoitteiden laatimiseen kykyjensä mukaisesti on tärkeää, koska sosiaalipedagogiikassa korostuu asiakkaan subjektiivisuus, eli aktiivinen tekijän rooli.

3.3 Perhetyö

Perhetyöllä voidaan tarkoittaa lastensuojelullisia, perheterapeuttisia tai preventiivisiä palveluja. Käytännössä se on työntekijän ammatillista, tavoitteellista työtä perheen tukemiseksi erilaisissa elämäntilanteissa. Perhetyö muotoutuu olosuhteiden ja sille asetettujen tavoitteiden mukaan. Kontekstista riippumatta perhetyön erityinen tehtävä on kuitenkin perheen tukeminen sen tarpeiden mukaisesti. (Järvinen ym., 2012, 12.)

Lastensuojelun perhetyötä tarvitaan turvaamaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä (Järvinen ym.,2012,13). Keskeisiä toiminta-ajatuksia perhetyössä ovat lastensuojelullisen näkökulman lisäksi varhainen tuki ja ennaltaehkäisy. Perhetyön arkea ovat pieniin asioihin vaikuttaminen, arjessa jaksaminen ja selviytymisen kokemukset. (Järvinen ym.2012,13.) Hovi-Pulsan (2008, 118) mukaan lastensuojelun perhetyön jäsentäminen sosiaalipedagogisen orientaation mukaan ohjaa kehittämään ja käyttämään tietynlaisia työmuotoja tuoden perhetyöhön vahvan kasvun tukemisen ajatuksen.

Yhteiseksi nimittäjäksi perhetyön erilaisille toimintatavoille voi mainita yhteistyön koko perheen ja kaikkien perheenjäsenten kanssa. Kaikkien lastensuojelun ammattilaisten yhteisenä perustehtävänä tulisi olla lapsen edun turvaaminen. (Reijonen, 2005, 10.) Sosiaalipedagogisesti orientoitunut työntekijä käyttää asiakkaan osallisuuden tukemiseen dialogisia menetelmiä, siten että yksilön kasvun ja kehityksen kautta pystytään muuttamaan sekä hyvinvointipalveluja että arjen kulttuureita (Hovi-Pulsa, 2008, 121). Perhetyön voi sanoa olevan yhteiskunnallista ja sosiaalista työtä ihmisten arjesta esiin nousseiden haastavien elämäntilanteiden, muutostarpeiden ja ongelmien ratkaisemiseksi. (Järvinen ym.2012,15.) Lastensuojelun perhetyössä asiakkaaseen muodostuu usein pysyvä, pitkäaikainen suhde, työntekijän kulkiessa asiakkaan rinnalla (Hovi-Pulsa, 2008, 119).

Auttamistyö voidaan Hovi-Pulsan (Mt., 121)mukaan nähdä tuen ja kontrollin yhdistelmänä, jolloin oleellista on onko toiminta toteutuessaan voimaannuttavaa vai alistavaa. Voimaannuttavaa tukea on esimerkiksi näköalojen avaaminen, voimavarojen yhdistäminen ja kannustaminen. Alistavaksi tueksi voidaan katsoa yliymmärtäminen, puolesta tekeminen, riippuvuuden luominen ja ylläpitäminen. Välittämistä on asiakkaan kuuleminen ja kuunteleminen, asioiden näkeminen ja niihin puuttuminen sekä lupaus rinnalla kulkemisesta. On tärkeää, että puuttumisen lisäksi työntekijä antaa perheelle lupauksen siitä, että se ei jää yksin vaan sitä autetaan muutoksessa. (Mt. 2008, 121).

Tavoitteet ovat perhekohtaisia, päämääränä on perheen itsenäinen selviytyminen arjessa ja perheen hyvinvoinnin lisääntyminen (Järvinen ym. 2012, 15.) Osatavoitteita voivat olla esimerkiksi perheen sisäisen vuorovaikutuksen kehittäminen, vanhemmuuden vahvistaminen tai nuoren itsenäistymisen tukeminen (Reijonen, 2005, 11). Ehkäisevä perhetyö pyrkii pitämään yllä ja lisäämään ihmisten hyvinvointia sekä pienentämään perhetilanteen vaikeutumisen riskiä. Ehkäisevän perhetyön toimintamuotoja ovat esimerkiksi perhekahvilat, vertaisryhmätoiminta, erilaiset lapsiryhmät sekä vaikeista tilanteista selviämiseen tarkoitettut palvelut. (Rönkkö & Rytönen, 2010, 32.) Kriisiperhetyö taas on täsmätukea, jolla perhettä autetaan sopeutumaan muuttuneeseen tilanteeseen ja selviämään yli kriisistä. Korjaava perhetyö on puuttumista huolta herättäneeseen perhetilanteeseen, ongelmien selvittämistä ja ratkaisemista, jotta ne eivät pääse pahenemaan. (Rönkkö & Rytönen, 2010, 33.)

Reijosen (2005, 11) mukaan onnistuneen perhetyön toteutumisen merkkinä voidaan pitää perhetyön työskentelyn lopettamista perheessä, tällöin perhe on saavuttanut itsenäisesti selviytymisen tavoitteen.

Jakkulassa perhetyön tavoitteena on tukea nuoren suhdetta vanhempiin ja muihin perheen jäseniin. Tavoitteena on lisäksi tukea vanhemmuutta ja olla vanhemmalle ”kasvatuskumppani”. Nuoren ja vanhemman välisen suhteen tukemisessa yksi olennainen asia on vuorovaikutus ja keskinäinen ymmärrys.

Nuoren oma aikuinen on säännöllisesti yhteydessä vanhempiin puhelimitse ja mahdollista on myös vieraila nuoren kotona esimerkiksi kotilomille viemisen yhteydessä. Avoin vuorovaikutus vanhempien kanssa turvaa nuoren edun toteutumista kaikkien aikuisten ollessa ajan tasalla hänen kuulumisistaan. Vanhempien kanssa keskustellaan myös kasvatuksellisista linjauksista, jotta toiminta kotona ja Jakkulassa on mahdollisimman yhdenmukaista.

Nuoren vanhemmat ovat myös tervetulleita käymään Jakkulassa ja viettämään aikaa lapsensa kanssa niin toiminnallisissa perheviikonlopuissa kuin muinakin ajankohtina. Nuoren arki Jakkulassa avautuu vanhemmalle aivan erilailla, kun hän osallistuu ja seuraa sitä itse. Vanhempien ja muun perheen vierailut ovat nuorille tärkeitä ja he esittelevät mielellään niin fyysistä ympäristöä kuin myös osaamistaan esimerkiksi hevostoiminnassa.

Jakkulan perhetyön kehittämistarpeita ja – tavoitteita on tutkittu sosionomi (amk) opiskelijan kehittämistehtävässä.

Kehittämistehtävä on toteutettu vuonna 2012 puhelimitse suoritettavana teemahaastatteluna avoimin kysymyksin ja siihen osallistui kahdeksan nuorten läheistä. Haastattelun tuloksista on tehty SWOT-analyysi taulukko, johon on kerätty vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Jakkulan perhetyön vahvuuksina on mainittu yhteydenpidon säännöllisyys ja riittävyys, yhteistyön toimivuus, asioista tiedottaminen, oma-aikuinen, luotettavuus, tuen ja avun saatavuus, lasten yksilöllisyyden huomioon ottaminen ja kyky keskustella avoimesti myös negatiivisista asioista. (Hartikainen, 2012, 6.)

Heikkouksina on mainittu yhteydenpidon riittämättömyys sijoituksen alkuvaiheessa, kotilomien joustamattomuus, vanhat toimintatavat, tiedonkulun katkokset ja vanhempien kokemus tehtävien päätösten ulkopuolelle jäämisestä. Mahdollisuuksia ovat kodinomaisuus, hyvät puitteet vierailuille ja kehitysmuotoisuus. Uhkina on mainittu taloudelliset tekijät vierailun esteenä, eriytyneet näkemykset lapsen tilanteesta vanhemmalla ja sijaishuoltokodilla sekä haluttomuus ottaa tukea vastaan. Kehittämistarpeiksi ja – tavoitteiksi määrittyivät toimiva ja riittävä yhteydenpito, varsinkin sijoituksen alkuvaiheessa, vanhempien osallistaminen lapsia koskevaan päätöksentekoon, sijaishuoltokodin kyky kotilomissa joustamiseen, vanhemman ja sijaishuoltokodin yhteinen näkemys lapsen tilanteesta ja kehitysmuotoisuus. (Hartikainen, 2012,9.) Osaltaan tämä kehitystehtävä on antanut suuntaa Jakkulan perhetyön kehittämiseksi. Yhtenä uutena perhetyön

toimintamallina ovat perheviikonloput ja aiempaa suunnitelmallisemmin sosiaalipedagoginen hevostoiminta perhetyön menetelmänä.

3.4 Kiintymyssuhde

Salon (teoksessa Sinkkonen (toim.) 2007,52) mukaan ensimmäinen kiintymyssuhde syntyy arkisissa hoivatilanteissa ja sen tavoitteena on tuottaa lapselle tunne perusturvallisuudesta. Pystyäkseen tuottamaan turvan tunteen vauvalle vanhemman on ilmaistava se ymmärrettävästi. Pelkät sanat eivät riitä vaan vauva tarvitsee rauhoittuakseen myös kosketusta sekä tietynlaista puherytmiä ja äänensävyä. (Mt. 2007,52.) Äidin ja lapsen välinen kosketus on ensiarvoisen tärkeää varhaisessa vuorovaikutuksessa. Ihmiselle syntyy kuva itsestään arvostettuna ja rakastettuna olentona tämän kosketuksen avulla. Tätä varhaista turvallisuuden tunnetta voi vastata hevosen kosketus. (Pitkänen, 2008, 19.)

Kiintymyssuhteen toinen varhainen tehtävä on Salon (Mt. 2007,53) mukaan säädellä vauvan vireys- ja tunnetiloja. Hoitajan täytyy auttaa vauvaa unen ja hereillä olon vuorottelun rytmityksessä sekä tunnetilojen säätelmissä. Kiintymyssuhteen kolmas merkitys näkyy vauvan kyvyssä tahdonalaiseen tunteiden ilmaisemiseen ja niiden välittämiseen ympäristölle ensimmäisen vuoden loppuun mennessä. Vuorovaikutuskokemukset toisten ihmisten kanssa opettavat vauvalle inhimillisen kommunikaation alkeet; osaa odottaa toisen aloitetta ja jatkaa omalla jokertelullaan toisen lopettaessa. (Mt., 2007, 53.) Sosiaalisesti olennoksi vauva oppii matkimalla äidin kasvojen ilmeitä, eleitä ja ääntelyä. Yhteys ja varhainen dialogi syntyy tästä vastavuoroisuudesta, joka on kokonaisvaltaista eläytymistä toiseen. (Haarakangas, 2011, 29.)

Neljänneksi vanhemman tarjoama turvapesä mahdollistaa vauvan kehittymisen perusedellytyksen eli tarpeen oppia ja tutkia ympäristöään. (Sinkkonen (toim.),2007, 53.) Turvallisuus ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys

vaan se on rakennettava lapselle yhä uudestaan joka kerran, kun hän havaitsee jonkin uhkaavan itseään. Varttuessaan lapsi oppii ottamaan omasta turvallisuudestaan enemmän vastuuta. Lapsen kiintymyksen kohteilla on kuitenkin tärkeä tehtävä turvallisuuden tunteen luomisessa, erityisesti varhaislapsuudessa mutta myös koko lapsuuden ja nuoruusiän aikana, jopa aikuisenakin. (Hughes, 2011, 32).

Lapsen arki on opettelua elämään. Lapsi tarvitsee vanhempiensa ohjausta kasvaakseen kohti itsenäisyyttä. Omien valintojen tekemisen harjoittelu pienestä pitäen ja omien mahdolluuksiensa tunteminen ovat tärkeitä. Kuitenkin aikuisen on pystyttävä osoittamaan lapselle ja nuorelle myös peräseinän paikka. (Haarakangas, 2011, 33.) Lapsen kurissa pitäminen sisältää kaksi piirrettä: turvallisuus lisääntyy, koska aikuinen osallistuu tilanteeseen aktiivisesti mutta samalla myös ahdistuneisuus kasvaa, koska aikuisen tahto usein ristiriidassa lapsen toiveiden kanssa (Hughes, 2011, 34).

Intersubjektiivisuus on olennainen osa toimivaa kiintymyssuhdetta. Jotta tilanne on intersubjektiivinen, sen tulee vaikuttaa kumpaankin osallistuvaan osapuoleen, sekä vanhempaan että lapseen. Yleensä vanhemman vaikutus lapsen kehittyvään kokemukseen on suurempi mutta vanhemman kokemukseen vaikuttaa myös lapsen kokemus. Selvästi tämä ilmenee silloin, kun yhteinen tekeminen on sellaista, jossa lapsi on taitava. Erityisesti tämä pätee siihen millaisena vanhempana äiti tai isä itseään pitää. Vanhemman nähdessä lapsensa iloisena, innostuneena ja itseensä luottavana heidän intersubjektiivisen tuokionsa aikana hän tietää olleensa osaltaan vaikuttamassa lapsensa kokemukseen ja tuntee olevansa ylpeä ja tyytyväinen lapsestaan. Samalla vanhempi on ylpeä itsestään, joka vahvistaa hänen vanhemmuuttaan ja luottamusta itseensä vanhempana. Tällaiset yhdessä koetut syvälliset hetket ja tieto niiden tärkeydestä lapsen kehitykselle ovat palkitsevimpiä hetkiä vanhemman elämässä. (Hughes, 2011, 67.)

Turvallisessa kiintymyssuhteessa elävän lapsen maailma on kognitiivisesti ennakoitava, asiat selitetään hänelle niin kuin ne ovat ja aikuinen käyttää kieltä, jota lapsi ymmärtää. Vuorovaikutukseen lapsi saa turvallisessa kiintymyssuhteessa tuoda kaikki tunteet. Turvallisen kiintymyssuhteen voi sanoa olevan ”valttikortti” elämään, koska se edesauttaa sosiaalisten suhteiden luomista ja oppimista. Välttelevässä kiintymyssuhteessa lapsen täytyy opetella olemaan ilmaisematta kielteisiä tunteitaan, hän on usein asiallinen, rationaalinen ja reipas. Välttelevästi kiintynyt lapsi omaksuu usein asenteen, jossa olemuksellaan kysyy miten voisi palvella ja tarve miellyttää aikuisia on suuri omien tunteiden ja tarpeiden pysyessä taka-alalla. (Sinkkonen, 2012.)

Ristiriitainen kiintymyssuhde syntyy hoivaajan ollessa epä johdonmukainen ja vaikeasti ennakoitava. Ristiriitaisesti kiintynyt lapsi elää arvaamattomassa maailmassa, jonka vaaroja vastaan hänellä ei ole keinoja suojautua. Tunnepitoinen, provokatiivinen ja manipulatiivinen käyttäytyminen johtuu usein kiintymyssuhteen ristiriitaisuudesta. Ristiriitaisesti kiintynyt lapsi myös muodostaa helposti suhteita, jotka ovat vihamielis-riippuvaisia. (Sinkkonen, 2012.)

Pitkäsen (2008, 20) mukaan sanattomalla ja voimakkaita tunteita herättävällä olemuksellaan hevonen auttaa ihmistä esikielellisten, varhaislapsuuden syvän emotionaalisten vuorovaikutuskokemustensa lähestymisessä. Usein juuri näihin kokemuksiin liittyvät ongelmat, hoivasta ja hyväksynnästä vaille jääminen ovat psyykkisten häiriöiden taustalla. Hevosen auttamana ihminen pystyy sanoittamaan toiselle ihmiselle sellaisiakin tunteita, joille hän ei tiennyt sanoja olevankaan. Samalla ihminen tulee tietoiseksi omasta kokemushistoriastaan ja kuinka se on vaikuttanut hänen myöhempään elämäänsä. (Mt., 2008, 20.)

Huostaan otetulla nuorella on usein taustallaan ristiriitainen tai turvaton kiintymyssuhde. Tämä voi näkyä nuorella esimerkiksi sulkeutuneisuutena tai

ylikorostuneena miellyttämisen tarpeena. Kiintymyssuhteeseen liittyviä pulmia on Jakkulassa asuvien nuorten kohdalla ratkottu esimerkiksi theraplay-terapiassa ja DDP:hen painottuvassa terapiassa. Arjessa Jakkulassa keskitytään siihen, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus turvallisen aikuisuuden luomaan turvaan. Jokainen nuori tulee huomatuksi omana itsenään ja aikuinen on aidosti kiinnostunut hänen asioistaan ja mielipiteistään. Hevonen persoonallaan ja hevostoiminta voi osaltaan auttaa lasta tai nuorta saamaan korjaavia kokemuksia. Hevosen läsnä ollessa myös ihmisten välinen vuorovaikutus on rauhallisempaa ja syvempää, olipa kyseessä nuoren ja ohjaajan välinen tai nuoren ja hänen vanhempansa välinen vuorovaikutus.

3.5 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta Jakkulan sijaishuoltokodit Oy:ssä

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ollut osa Jakkulan toimintaa lähes sen alusta alkaen. Ajatus talliyhteisön kasvattavasta vaikutuksesta on ollut vahvana alusta asti. Silloisen ratsastuspedagogiikka koulutuksen on käynyt kaksi työntekijää, joten myös koulutus pohja toiminnalle on ollut olemassa. Tällä hetkellä kaksi työntekijöistä on käynyt täydennyskoulutuksen ja heidän lisäksi yhdellä työntekijällä on ratsastuksenohjaajan pätevyys sekä sosiaalipedagoginen suhtautumistapa.

Jakkulassa on viisi omaa hevosta, joiden päivittäisestä hyvinvoinnista huolehtimiseen osallistuvat kaikki nuoret ja aikuiset, jokainen kykyjensä ja taitojensa mukaisesti. Porukan pienin, Börrö-poni, on suuri persoona, jonka lehmänkirjava olemus ja ponimainen pilke silmäkulmassa ihastuttavat ja välillä hieman vihastuttaakin. Piensuomenhevonen Patu on sympaattinen herrasmies, jonka Harry Pottermainen havainnoitsijan luonne pyrkii välillä esiin ja nähdessään jotain mielestään pelottavaa tämä poni on jos ei lännen niin ainakin Salahmin nopein. Ketale on herrasmiesmäinen tasainen suomenhevosruuna. Joukon seniori puoliverinen uljas musta Amok herättää jo olemuksellaan kunnioitusta. Iso suomenhevonen Humu on varmasti maailman

ystävällisin olento, joka muistuttaa toisinaan olemukseltaan kovin paljon filosofista Ihaa- aasia.

Jokainen hevonen on oma erilainen persoonansa, kuten me ihmisetkin ja on mielenkiintoista seurata millaisia suhteita nuorten ja hevosten välille muodostuu. Usein kertoo aikuiselle jotain uudesta nuoresta jo se, mihin hevoseen hän ensimmäisellä tutustumiskerralla ihastuu. Lempihevosten muodostuminen on luonnollista ja mahdollisuuksien mukaan tuemme suhteen kehittymistä siihen tiettyyn hevoseen ja nuorella on mahdollisuus puuhailla sen kanssa enemmän kuin toisten. Periaate kuitenkin on se, että kaikkiin hevosiin on tutustuttava ja kaikkien kanssa on voitava toimia. Aikuinen myös aina päättää sen, minkä hevosen kanssa nuoret tallissa toimivat, nuoret eivät siis esimerkiksi saa vaihtaa hevosia keskenään kysymättä siihen lupaa aikuiselta.

Hevosen päivittäinen rytmi; ruokinnat, tarhaan vieminen, talin siivoaminen, liikuttaminen, hoitaminen on hyvä keino havainnollistaa arjen struktuuria lapselle tai nuorelle. Hevosten kanssa toimiminen vaatii vastuunkantamista ja omien mukavuusalueiden ylittämistä esimerkiksi huonolla säälläkin on laitettava nenänsä ulos. Hevosesta huolehtiminen opettaa lapselle vastuuta ja mahdollistaa positiivisten tunteiden kokemista kun hevonen omalla tavallaan ”kiittää” huolenpidosta.

Nuorille jaetaan talli- ja hevosen liikutusvuorot aina viikoksi kerrallaan. Jokaisella nuorella on viikoittain yksi hevosen liikutusvuoro ja yhdestä kahteen tallityö vuoroa. Sosiaalipedagogisen ajattelutavan mukaan hevostoiminta on elämyslähtöistä toimintaa talliyhteisössä.

Nuorilla on hevostoimintaan tavoitteet, joiden laatumiseen he saavat itse vaikuttaa, niiden toteutumista seurataan ja niitä päivitetään säännöllisesti. Sosiaalipedagogisenhevostoiminnan tavoitteet ovat arkilähtöisiä, eivät pelkästään hevostaitoihin liittyviä. Usealla nuorella tavoitteet sivuavat

sosiaalisten taitojen opettelemista. Tavoitteiden pohjana ovat sosiaalipedagogiikan perusajatuksista toiminnallisuus, elämyksellisyys ja yhteisöllisyys.

Hevostoimintaan kuuluu kaikki hevosen hyvinvointiin liittyvä toiminta tallinsiivoamisesta hevosen liikuttamiseen ja niiden hoitamiseen. Kesäisin hevosille tehdään talven heinät porukan voimin ja keväällä ja syksyllä siivotaan tarhoja ja laitumia. Hevosen liikutus ei ole aina ratsastamista, vaan se voi tapahtua taluttaen, liinassa juoksuttaen, ajaen tai irtojuoksuttaen. Jokaisen nuoren vahvuudet huomioidaan suunniteltaessa hevosten viikoittaista ”liikunta ohjelmaa” ja pyritään siihen, että toiminta on nuorille vaihtelevaa. Välillä mukavuusalueita täytyy myös ylittää ja lorvikatarri selättää, hienoimpia hetkiä ovat usein ne kun harvoin ratsastamaan suostuva nuori ylittää itsensä ja nauttii siitä silminnähden. Hevosen kanssa toimiminen sen ollessa vapaana on ollut mieleistä usealle nuorelle ja se onkin erinomainen tapa harjoitella muun muassa kehollista viestintää.

4. TOIMINNALLISEN OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Toiminnallinen osuus koostuu kahdesta perheviikonlopusta, joissa toiminta painottuu sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Olen suunnitellut viikonlopun hevostoiminnan ennalta harjoitusten osalta ja miettinyt mitä hevosia otamme mihinkin toimintaan. Hevostoiminnan runko on samanlainen kumpanakin perheviikonloppuna. Roolini on olla ohjaamassa toimintaa yhdessä toisen työntekijän kanssa sekä havainnoida toimintaa. Pidän viikonlopun aikana havaintopäiväkirjaa ja pyydän kommentteja muilta vuorossa olevilta työntekijöiltä sekä kirjaan ne muistiin. Havaintojen tueksi otamme osallistujien luvalla valokuvia.

4.1. Perheviikonloput

Ensimmäinen perheviikonloppu pidettiin 16.–17.6 2013 ja toinen 20.–21.7.2013. Viikonloppuihin osallistuu kumpaankin kaksi sijaishuoltokodissa

asuvaa nuorta ja heidän äitejään sekä sisaruksiaan. Osa perheenjäsenistä saapuu paikalle jo perjantai-iltana osa lauantai-iltana. Varsinaisen perheviikonlopun aloitamme lauantaina puolenpäivän maissa. Seuraavassa kuvaan näiden viikonloppujen hevostoiminnan.

Lauantaina lähdemme tallille puolilta päivin. Hevoset Börrö, Ketale ja Humu ovat laitumella. Haemme ne yhdessä sisään ja hoidamme sekä varustamme ne ratsastusta varten. Nuori ja hänen äitinsä hoitavat yhdessä Humua ja hänen pikkusisaruksensa touhuavat Börrö-ponin kanssa. Toinen nuori ja hänen äitinsä hoitavat yhdessä Ketaletta. Hevoset harjataan hyvin ja ajan kanssa ennen maneesiin menoa. Puhumme mm. siitä, kuinka hevoselle merkitsee ihmisen äänensävy ja olemus paljon. Ideana on, että nuorella on tilaisuus hevosta hoitaessa opastaa vanhempansa. Paikalla on kaksi ohjaajaa auttamassa pienempiä sisaruksia, jotta nuorella on mahdollista saada rauhallista hevosen hoitoa aikaa vanhempansa kanssa. Tarkoituksena on tuoda vanhemmille esiin nuorten hevostoimintaan liittyviä vahvuuksia ja antaa nuorille tilaa perheenjäsentensä neuvomiseen ja auttamiseen. Tämän ajatuksen taustalla on intersubjektiivisen hetken luominen, nuoren ja vanhemman ollessa keskittyneitä samaan asiaan, sellaiseen jossa nuori on taitava.

Keskustelu hevosten karsinoissa on vilkasta, mutta sävyiltään rauhallista nuoren kertoessa hevosen hoitoon liittyvistä asioista ja aiemmista kokemuksistaan. Isoin muutos on mielestäni se, että toinen nuorista on hyvin järjestelmällinen selittäessään äidilleen hevosen harjaamisen tärkeyttä ja perustelee todella tarkasti sanomisensa.

Maneesille hevosten kanssa kävellessä juttelemme ihmisen tunteista ja siitä, ettei hevoselle saisi näyttää pelkoaan joidenkin ”oppien” mukaan. Toisen nuoren äiti oli kuullut jonkun näin sanovan ja siitä keskustelu avautui. Toteamme kuitenkin yhdessä, että kyllä pelon saa näyttää jos sen itse aidosti tunnistaa ja tunnustaa sekä myöntää hevosellekin, koska silloin hevonen voi

omalta osaltaan auttaa pääsemään pelon yli. Tähän liittyen puhumme myös siitä, kuinka hevoselta on vaikeaa piilotella tuntemuksiaan, koska hevonen osaa lukea ne ihmisen kehosta ja olemuksesta vaikkei tämä itse välttämättä edes tunnista niitä saati sitten jos niitä koettaa tarkoituksellisesti piilottaa.

4.2 Vuorovaikutus- ja luottamusharjoituksia hevosten kanssa

Opinnäytetyöni yhtenä tavoitteena on tutkia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimivuutta lapsen ja vanhemman välisen suhteen vahvistamisessa, joten aloitamme hevosen kanssa tehtävillä vuorovaikutus- ja luottamusharjoituksilla. Jokaisella parilla on hevonen kahdessa riimunnarussa, hevosen ja parin kanssa mennään ”tehtävärata”, johon kuuluu pujottelu ja puomikuja. Harjoituksen tavoitteena on huomioida pari niin, ettei toinen jää jälkeen ja hevosella on mukava olla (narut eivät kiristy). Ensimmäisellä kerralla kaverin kanssa saa puhua, toisella kerralla samat tehtävät tehdään ilman puhetta.

Maneesissa on melko hiljaista jokaisen keskittyessä tehtävään, joka vaikuttaa helpolta, mutta ei ole sitä. Kysyessäni tekisikö mieli puhua parille, kaikki vastaavat kyllä. Keskustellaan siitä, että hevosen kanssa on paljon muitakin tapoja viestiä kuin puhe ja siksi niin monenlaiset ihmiset hyötyvät hevosten kanssa toimimisesta. Ilman puhetta on pakko kiinnittää enemmän huomiota niin parin kuin myös hevosen kehollisiin viesteihin ja olla tarkkaavainen.

Jokaisen tehtyä muutaman kerran radan näin, siirrymme tekemään luottamusharjoituksia parien ja hevosten pysyessä samoina. Toinen taluttaa ja toinen istuu selässä, tuntemuksiensa mukaan voi olla silmät kiinni, takaperin tai vain nauttia hevosen liikkeestä. Taluttajan tehtävä on huomioida selässä olijan ”tila” esim. silmiään kiinni pitävälle täytyy tarkasti kertoa mahdolliset käännökset yms. Kukaan ei tunne oloaan epä mukavaksi, mikä kertoo melko suuresta luottamuksesta taluttavaan osapuoleen. Vaihdamme vielä hevosia niin, että jokainen kokeilee toistakin hevosta. Harjoituksen ”varjolla” sellainen

nuori, joka ei pitkään aikaan ole halunnut ratsastaa huomaa istuvansa Humun selässä voittajan fiiliksin. Tunneskaala on positiivinen ja ilmeet keskittyneitä sekä iloisia.

Vuorovaikutus- ja luottamusharjoituksista on useita onnistuneita valokuvia, mutta mieleeni painuu erityisesti yksi. Kuvassa nuori poika ja hänen äitinsä taluttavat yhdessä Humua kahdelta puolelta. Heillä on keskinäinen katsekontakti, kummatkin hymyilevät ja myös hevosen ilme on tyytyväinen. Kuva henkii rauhallisuutta, keskittymistä ja samalla myös onnistumisen iloa.

4.3. Yhteisölliset tallityöt

Hoidettuumme hevoset ja vietyämme ne laitumelle teemme porukalla tallihommat, jotka sujuvat kuin itsestään aika sanattomin viestein, yhden alkaessa siivota Humun karsinaa toinen menee itse kaveriksi, sisarukset siivoavat yhdessä Börrön karsinan, nuori äitinsä kanssa Ketaleen karsinan. Jenni-ohjaaja laittaa vesiä, minä siivoan Amokin ja Patun karsinat. Hevosten mössöt tulevat tehdyksi ja lopuksi yhdessä lakaistaan talli. Kukaan ei kyseenalaista hommia, sanon vain, että tämä on meidän kiitoksemme hevosille hyvin tehdystä työstä. Toteamme yhdessä miten tärkeää on, että jokainen tekee oman osansa hommista.

Tarkoituksena on nimenomaan se, että osallistujat ymmärtävät oman toimintansa tärkeyden yhteisen tavoitteen eteen ja osallisuutensa porukkaan. Samalla vanhemmille avautuu mahdollisuus tutustua tallitöihin aivan alusta asti ja ymmärtää näin mistä hevosen päivärytmi, joka osaltaan säätelee Jakkulan arkea, koostuu.

4.4. Elämyslähtöistä ratsastusta

Tällä kertaa hevosista mukana ovat Ketale, Amok ja Patu. Laitamme hevoset kuntoon yhdessä samalla tavoin kuin aiemmin. Nuoret auttavat hienosti

perheenjäseniään ja etenkin äideillä on paljon kysymyksiä. Ohjelmassa on tällä kertaa ratsastusta ja tavoitteena hyvän mielen saaminen. Jokainen menee kykyjensä mukaisesti, tarvittaessa talutetaan. Vaihtelemme hieman hevosia, jotta tulee käsitys erilaisista hevosista. Ratsastuksen jälkeen hoidamme hevoset pois yhdessä. Eräs äiti hehkuttaa miten mahtavaa oli Amokilla ratsastaa, kehuen ruunan herkkyyttä:) Monen vuoden tauon jälkeen ratsastamaan pääseminen on ihanaa myös toisen äidin mielestä. Hyvin tarkkaavaisesti kaikki kuuntelevat ohjeita ja haluavat innokkaasti kokeilla uusiakin asioita.

Sunnuntaina iltapäivällä halukkailla on vielä mahdollisuus ratsastaa tai ajaa ponilla kärryillä. Eräs nuori perheensä kanssa halusi kärryajelulle, joten valjastimme Börrön yhdessä ja he saivat ajella pihateitä ympäriinsä.

Ratsastuksessa ideana oli toimia elämystä lähtöisesti ja hevosen kanssa kommunikointia pohtien aamullisten harjoitusten pohjalta. Menimme tehtävärataa ratsain, jokainen kykyjensä mukaan itsenäisesti tai talutettuna ja ratsastuksen perusasioita kuten ohjaamista, hevosen pysäyttämistä ja liikkeelle lähtöjä. Tehtäväradassa on kartioiden pujottelua ja pysähdys kartioiden väliin.

Ratsastuksen aikana juttelimme mm. siitä miten hevosen antama palaute voi olla suoruudessaan rankkaakin, mutta miten se on AINA ehdottoman ja absoluuttisen rehellistä. Yhdeltä nuorelta kysyin miten hevonen on antanut palautetta hänelle ja nuori vastasi, että jos ei ole keskittynyt siihen mitä tekee, tai jos on mennyt huonolla fiiliksellä hakemaan hevosta tarhasta, niin se ei annakaan kiinni.

4.5 ”Picaderossa” keskittymistä hetkeen & vuorovaikutusta hevosen kanssa

Sunnuntaina aloitamme picaderoharjoituksilla yhden nuoren perheen kanssa kerrallaan. Hevosina ovat Amok ja Humu. Tässä harjoituksessa hevonen on kentällä vapaana ja sen kanssa kommunikoidaan kehon kielellä ja omalla energialla. Nuorten kanssa olemme tätä tehneet, joten heillä on valmiuksia olla ”apuna” vanhemmalleen. Aloitamme ihan hevosen silittelemisellä ja oman läsnäolon suuntaamisella juuri meneillään olevaan hetkeen. Nuori tekee ensin toisten katsoessa ja samalla kerron harjoituksen ideasta ja mihin se perustuu. Kerron vanhemmille esimerkiksi ihmisen energian sijaitsevan keskivartalossa ja sen vuoksi olevan tärkeää miettiä omaa asentoaan suhteessa hevoseen, jotta energia suuntautuisi hevoseen niin, että sillä on myös tilaa liikkua ”paineen” suuntaisesti. Sen jälkeen jokainen saa kokeilla mille tuntuu, kun hevonen lähtee vapaaehtoisesti seuraamaan ihmistä ja millaista läsnäoloa tämä vaatii.

Sisaruksista osa ei olisi ensin halunnut kokeilla tätä, mutta kaikki rohkaistuivat ja kokeiltuaan myös innostuivat. Ilahduttavaa oli miten eräs äiti rohkaisi lapsiaan kokeilemaan ja lopulta koko perhe käveli kenttää ympäri Humun kanssa. Nähtiinpä kentällä hippaa leikkivä kaksikkokin ihmisen juostessa edellä ja hevosen laukatessa perässä:) Myös ohjaajamme Tamara kokeili ensimmäistä kertaa tällaista harjoitusta ja hämmästeli miksei viedä hevosia myös tarhaan näin, irtona. Useampikin totesi, että on jännä fiilis kun iso hevonen seuraa vapaana ihmistä omasta vapaasta tahdostaan.

Picadero-harjoituksista otetuista valokuvista mieleeni jäi erityisesti kuva, missä Humu kävelee kentällä vapaana ja koko nuoren perhe kävelee sen kanssa. Ihmisten jalat kulkevat samaa tahtia hevosen etujalkojen kanssa.

Kommenttina tuli eräältä äidiltä kokemuksen olevan hyvin puhdistava, kuin terapiassa olisi käynyt. Kaikkien kanssa kentällä oli todella rauhallinen ja

mukava tunnelma. Hevoset olivat heti samalla aaltopituudella ja jokainen koki onnistumisen hevosen lähtiessä seuraamaan. Nuorelta kysyttäessä mille tuntuu katsoa äidin tekevän tätä harjoitusta, vastaus oli, että hyvältä.

Kumpikin porukka oli positiivisin mielin viikonlopun hevosteluiden jälkeen ja lupasivat osallistua uudelleenkin.

4.6 Havainnot

Havaintoja tein viikonloppujen aikana paljon. Osa vanhemmista selvästi avautui hevostouhuissa ja keskustelua syntyi luontevasti. Nuorissa oli nähtävissä se, että hevosten ja perheen kanssa toimiminen on mielekästä ja nostaa esiin positiivisia piirteitä ja tunteita. Oma-aloitteisuuden lisääntyminen on yksi tällainen piirre. Hevosten kanssa nuori viihtyy vanhemman seurassa, muuten saattaisi toisten nuorten seura ajoittain houkutella. Useammalla nuorella perheenjäsenten läsnäolo vaikutti keskittymiseen positiivisesti. Eräskin opasti sisarukselleen kavioiden puhdistamista todella topakasti ja selkeästi. Tunteista oli selkeästi nähtävissä ylpeyttä siitä, kun saa neuvoa toista. Hevosen rauhoittava vaikutus näkyi useassa tilanteessa. Esimerkkinä se, että sisaruksilla ei tullut kertaakaan keskenään kärhämää hevostellessa, mutta tallilta alas mennessä jo tönivät toisiaan, hevosen läsnäololla on selvästi vaikutusta.

Näillä kahdella porukalla kaikki harjoitukset onnistuivat todella hyvin. Yleinen ilmapiiri oli todella positiivinen ja innostunut, mikä näkyi paljon puheena, kysymyksinä ja iloisuutena. Selvästi nuorten ja perheenjäsenten luottamus toimii; kukaan ei kyseenalaistanut mitään harjoitusta ja jokainen kokeili kaikkea. Vanhemmissa oli nähtävissä nauttiminen siitä, että saa keskittyä itseensä ja hevoseen ilman huolta lapsista.

Kysyin kommentteja sekä palautetta kanssani hevostoiminnassa olleilta ohjaajilta. Mukavaa on ollut kuulemma nähdä nuoret perheineen

heppatouhussa ja homman sujuvan etenkin vuorovaikutusharjoituksissa.

Vuorovaikutusta vanhempien kanssa ohjaajat kokivat tulevan hevostellessa enemmän kuin muuten, koska keskustelun voi aloittaa hevosesta.

Vanhemman koettiin olevan helpompaa olla kaikkien lastensa kanssa, kun on tekemistä, eikä tarvitse ”pärsjätä keskenään”. Hevostoiminnan toimivuudesta perhetyön tukemisessa kaikki olivat yhtä mieltä; heidän mielestään se todellakin tukee perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

Vahvuuksina viikonlopuista ainakin mahtava fiilis ja se, että pystyin pienin sovelluksin noudattamaan etukäteen tekemääni suunnitelmaa. Palaute vanhemmilta oli todella positiivista. Nuori, joka ei osallistunut viikonloppuun tuli kysymään milloin hänellä on vastaava, kiinnostusta siis on. Jatkossa huomioitaviksi ja kehitettäväksi asioiksi koen ainakin porukan ryhmäyttämisen heti viikonlopun aluksi. Hyvin porukka toimi nytkin, mutta helposti joku voisi vetäytyä hevostoimintahetkien jälkeen omiin oloihinsa. Alkukeskustelun rooli on todella tärkeä, sen huomasin ensimmäisenä viikonloppuna ja kiinnitin siihen huomiota toisessa. Toiminnassa on hyvä olla kaksi ohjaajaa, kuten nytkin oli, jotta se onnistuu mahdollisimman hyvin.

5. TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTONKÄSITTELY

Opinnäytetyöni on toiminnallinen. Tiedonkeruu menetelminä käytin osallistuvaa havainnointia ja lomakkeella toteutettavaa teemahaastattelua lasten vanhemmille sekä ideariihenä toteutettavaa teemahaastattelua työntekijöille. Nämä menetelmät ovat laadulliselle tutkimukselle ominaisia tiedonkeruu menetelmiä. Hirsjärven ym. (2005, 201) mukaan havainnointi auttaa selvittämään toimivatko ihmiset niin kuin he sanovat toimivansa.

Havainnoinnin suurin etu on välittömän ja suoran tiedon saaminen yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnoinnin voidaan sanoa olevan todellisen elämän ja maailman tutkimista, koska sen avulla päästään luonnollisiin ympäristöihin. Erinomainen menetelmä

havainnointi on vuorovaikutuksen ja vaikeasti ennakoitavien tilanteiden tutkimisessa. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 2005, 202.)

Teemahaastattelu on välimuoto avoimelle- ja lomake haastattelulle, siinä on tyypillistä haastattelujen aihepiirien eli teema-alueiden tiedossa oleminen varsinaisten kysymysten tarkan muodon ja järjestyksen puuttuessa (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 2005, 197). Teemahaastattelun valitsin menetelmän tuttuuden vuoksi ja koska ajattelin sen sopivan mahdollisimman laajan aineiston keräämiseen pienestä kohdejoukosta.

Tutkimukseni on laadullinen eli kvalitatiivinen, sen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta tutkitaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Yleisesti on todettu kvalitatiivisen tutkimuksen pyrkimykseksi pikemmin tosiasioiden löytäminen ja esiintuominen kuin olemassa olevien väittämien todentaminen. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 2005, 152.) Tyypillisiä piirteitä kvalitatiiviselle tutkimukselle ovat ihmisen suosiminen tiedonkeruun instrumenttina, induktiivisen analyysin käyttäminen, aineiston hankinta laadullisten metodien avulla, kohdejoukon valitseminen tarkoituksenmukaisesti, tapausten käsitteleminen ainutlaatuisina ja aineiston tulkitseminen sen mukaisesti (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 2005, 155).

Tutkimukseni on kvalitatiivisenkin tutkimuksen lajeihin kuuluva toimintatutkimus. Toimintatutkimuksessa toteutuvat samanaikaisesti toiminta ja tutkimus. Siinä on aina mukana ihmisiä käytännön työelämästä ja sitä pystyy toteuttamaan jokainen työntekijä suorittavalta tasolta johtoportaan saakka. Toimintatutkimus liittyy oleellisesti käytännön työelämään sekä siellä olevien ongelmien tiedostamiseen ja poistamiseen. Usein se nähdäänkin ammatillisen oppimisen ja kehittymisen prosessina. Toimintatutkimuksen voima on toimijoiden yhteistyö ongelmien ratkaisemiseksi ja sitoutuminen pysyvään muutokseen, johon ovat itse voineet vaikuttaa. Muutoksen mahdollisuuden myötä toimintatutkimus sisältää lupauksen paremmasta. (Kananen, 2009, 9.)

Toimintatutkimus on sekoitus kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, se ei sulje pois muiden tutkimusotteiden tiedonkeruu- ja aineiston analysointimenetelmiä. Keskeisiä elementtejä toimintatutkimuksessa ovat toiminnan kehittäminen (muutos), yhteistoiminta ja tutkimus. Luonteeltaan toimintatutkimus on prosessimaista, koska toimintaa kehitetään jatkuvasti toisiaan seuraavien syklien avulla. (Kananen, 2009, 11.)

Hevostoiminnan kehitysmahdollisuuksista perhetyössä toteutin teemahaastattelun ideariihenä sijaishuoltokodin työntekijöille, haastattelun nauhoitin. Ideariihen osallistui viisi satunnaisesti valikoitunutta työntekijää. Työntekijöiden joukossa on sekä hevosihmisiä että heitä, jotka ovat tutustuneet hevosiin ja hevostoimintaan vasta Jakkulassa. Kirjalliseen kyselyyn vastasi neljä vanhempaa.

Vanhempien täyttämän teemahaastattelulomakkeen ja työntekijöiden ideariihen teemat ja kysymykset päätin muotoilla samanlaisiksi, jotta tulokset ovat verrattavissa keskenään. Litteroitavaa aineistoa ideariihestä kertyi 3 A4 sivua koneella kirjoitettua tekstiä. Vanhempien kirjalliset vastaukset tuottivat koneella puhtaaksi kirjoitettuna 2 A4 sivua tekstiä. Näiden lisäksi minulla oli perheviikonlopuista tehtyä havaintoaineistoa 6 A4sivua.

5.1. Analyysitapa

Sisällönanalyysi vaiheessa kirjoitin ensin kaikki vastaukset ylös sanatarkasti samojen teemojen mukaisesti kuin niitä olin haastattelussa kysynyt. Toisessa vaiheessa pelkistin vastauksia ja yhdistin samankaltaiset toisiinsa. Kolmannessa vaiheessa yhdistelin teemat, jäljelle jäi neljä teemaa; hevosen vaikutus ihmisten vuorovaikutukseen, hevostoiminnan herättämät tunteet, hevostoiminta perhetyön tukena ja kehittämisideat. Kolmannessa ja neljännessä vaiheessa vertasin saamiani vastauksia havaintoaineistoon ja kirjasin ylös toisiaan tukevat havainnot ja vastaukset.

Teemojen yhdistelemisen jälkeen yhdistin uuteen tiedostoon työntekijöiden ja vanhempien vastaukset sekä vertasin niitä toisiinsa. Koko sisällönanalyysi prosessin aikana peilasin tuloksia teoreettiseen viitekehykseen sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, perhetyöstä ja kiintymyssuhteesta. Aineiston analysoinnissa käytin toiminnallisesta osuudesta otettuja valokuvia havaintojeni tukena. Havaintoaineistoa pidin mukana prosessissa lukemalla sitä välillä ja palauttamalla mieleeni sen avulla perheviikonloppuna käytyjä keskusteluja ja tapahtumia.

Tulosten käsittelyssä käytin apuna SWOT-analyysia. SWOT- eli nelikenttä analyysi on yleisesti käytetty analysointi menetelmä. Analyysilla voidaan selvittää jonkin asian, toiminnan tai organisaation vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet sekä uhat. Vahvuudet ja heikkoudet ovat organisaation sisäisiä asioita ja mahdollisuudet ja uhat ulkoisia tekijöitä, joilla voi olla vaikutusta tulevaisuudessa. (Qualitas forum 2014.) Yhteenvedoksi vastauksista laadin Swot-analyysin taulukon otsikolla hevostoiminta perhetyön menetelmänä. Analyysi antaa tietoa siitä mitä asioita kannattaa tukea ja vahvistaa ja mitä taas voitaisiin vähentää. Nykyisiä vahvuuksia on tärkeää jatkaa ja tukea sekä mahdollisuuksia vahvistaa edelleen. Heikkouksien tarkoituksenmukainen vähentäminen ja jopa kokonaan poistaminen mahdollistuu kun ne tiedostetaan. Myös uhkien vähentäminen on tärkeää. Positiivisia asioita siis vahvistetaan ja negatiivisia vähennetään.

6. TUTKIMUSTULOSTEN RAPORTOINTI

Tutkimustulokset esitän sisällönanalyysin kolmannessa vaiheessa muodostuneiden teemojen mukaisesti, koska se on mielestäni selkeintä. Työntekijöiden ja vanhempien vastauksissa oli paljon yhteneväisyyksiä, erityisesti kun kysyin hevosen vaikutusta ihmisten väliseen vuorovaikutukseen.

6.1 Hevosen vaikutus ihmisten väliseen vuorovaikutukseen

Kaikki vastaajat olivat yhtämieltä siitä, että hevosen läsnäololla on vaikutusta ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Työntekijöiden ja vanhempien yhteinen kokemus on, että hevosen kautta on helpompaa tutustua uusiin ihmisiin. Tätä oli perusteltu niin, että juttelun voi aloittaa hevosista eikä tarvitse keksimällä keksiä puhuttavaa ja hevosen kanssa toimiessa tutustuminen käy luontevasti. Vuorovaikutustilanteessa hevosen läsnäolon koettiin rauhoittavan toimintaa äkkinäisyyden jäädessä liikkeistä pois ja puhetta. Kommunikoinnin koettiin selkeytyvän hevosen läsnä ollessa ja ihmisten puhuvan toisilleen pehmeämmällä äänensävyllä. Työntekijöiden vastauksista nousivat esiin myös positiivinen vaikuttavuus esimerkiksi siihen, millaisia piirteitä lapsesta nousee esiin ja koska tallilla ei aina tarvita sanoja viestintä ihmistenkin välillä on usein sanatonta.

”On vaikutusta. Jotenkin sitä on paljon rauhallisempi, kun hevonenkin on läsnä. Kommunikaatio selkeämpää eikä huudeta ja hössötetä.”(vanhempi)

Työntekijät kokivat hevosen lähentävän etenkin taloon vasta tulleen nuoren kanssa. Vanhemmat kokivat hevosen lähentävän heitä lapsensa kanssa, koska hevonen on yhteinen, yhdistävä asia.

”Nuori joka ei avaudu, vasta taloon tullut ja sitten mennään hänen kanssaan hevosten luokse. Hevonen voi avata solmun sieltä sisältä ja sitten sieltä tulee omia asioita ihan pulppuamalla.”(työntekijä)

Hevostoiminnan vaikuttavuutena vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen työntekijöistä moni mainitsi vanhemman saavan olla ylpeä lapsestaan, kun lapsi pääsee neuvomaan ja opettamaan heitä hevosten kanssa toimiessa. Työntekijät nostivat esiin myös sen, että vanhemman on luotettava lapseen, koska hevostoiminnassa lapsi on se kokeneempi osapuoli.

Vanhemmat kokivat hevostoiminnan korostavan toisen huomioimisen tärkeyttä.

”Vanhemman ja lapsen vuorovaikutus on syvällisempää kun täytyy huomioida toinen kokoajan hevosen kanssa puuhastellessa.” (vanhempi)

”Kun lapsi saa neuvoa sitä vanhempaansa ja opettaa niin vanhempi saa olla ylpeä siitä mitä se osaa se lapsi” (työntekijä)

Parhaiten vuorovaikutusta tukevaksi sekä vanhemmat että työntekijät kokivat maastakäsittämisen ja luottamusharjoitukset. Työntekijöiden vastauksista nousi esiin toiminnan aloittaminen ihan hevosen karsinasta asti ja yhdessä miettiminen, miten hevonen tätä maailmaa kokee. Hevosten laumakäytöksen seuraaminen laitumella ja niiden keskinäisestä kommunikoinnista jutteleminen koettiin myös hyväksi keinoksi peilata ihmisten välistä vuorovaikutusta. Vanhemmat olivat maininneet myös ratsastamisen ja hevosten hoitamisen, joissa tärkeimpänä kuitenkin yhdessä tekeminen.

”Hevosen työstäminen maastakäsin, kun se hevonen on siellä irti. Että siellä ois se lapsi ja vanhempi ja sit se että mitenkä se ihmisen ja hevosen välinen yhteys toimii et kuinka herkästä eläimestä on kyse.”(työntekijä)

Säännöllisyys koettiin tärkeäksi, jotta päästäisiin pintaa syvemmälle. Tärkeäksi koettiin myös se, ettei hevostoiminnalle ole osaamisvaatimuksia ja se on mukavaa ja rentoa toimintaa, josta jää perheelle hyviä muistoja.

”Ja tähän myös liittyy vähän se ettei tärkeintä ole suorittaminen vaan tärkeää on se ymmärrys. Tottakai jotkut asiat vaan pitää tietää että jonkin verran on pakko opetella, että se vuorovaikutus hevosen kanssa onnistuu.”(työntekijä)

6.2 Hevostoiminnan herättämät tunteet

Hevosten kanssa toimiessaan työntekijät kokivat koko tunneskaalan olevan käytössä; herkistymisestä surun ja avuttomuuden tunteisiin ja joskus jopa raivoon saakka. Hevonen mainittiin työntekijöiden vastauksissa fiksunä eläimenä, joka herättää kunnioitusta paitsi itseään myös sen kanssa toimivia lapsia kohtaan. Koettiin, että usein muodostuu erityinen side johonkin tiettyyn hevoseen. Työntekijät totesivat myös, että kun hevostoiminta herättää tunteita itsessäänkin niin voi vain kuvitella millainen myllerrys lasten sisällä käy. Vanhemmat mainitsivat hevostoiminnassa kokeminaan tunteina innostuneisuuden, rauhallisuuden, kokonaisvaltaisen hyvän olon, rennon fiiliksen ja keskittymisen.

”Hevostoiminta herättää paljon tunteita ja kysymyksiä. Se on hyvin kiinnostavaa kuinka hevostoiminta vaikuttaa pieneen ihmiseen ja aikuisiin.”(vanhempi)

Lasten kanssa hevostellessa työntekijät kokivat tunteiden liittyvän usein onnistumiseen ja iloon. Aluksi vastuu hevostoiminnan ohjaamisesta oli pelottanut, mutta sitten oli huomannut, etteivät hevoset vie näitä lapsia ”jotka ei ole ihan ok” minnekään, eikä mitään ikävää satu. Hevosten koettiin vaistoavan millainen ihminen kyydissä on ja pudottavan mahdollisista pilvilinnoista romahduttavasti, mutta hellästi.

Oman nuoren kanssa tallilla olemisen työntekijät kokivat olevan erilaista, koska hevostoiminta tuo esiin ihan uusia puolia nuoresta. Yllättäväksi koettiin se, miten nopeasti nuori avautuu tallilla ja kuinka keskusteluja syntyy ihan yhtäkkiä, vaikka kesken ratsastuksen. Hevosten kanssa myös isojen kovien poikien koettiin joutuvan välillä nöyrytmään ja pyytämään apua. Uusien poikien innokkuuden hevoshommiin lähtemiseen oli huomannut useampi työntekijä. Hienojen kokemusten muistelemisen koettiin herkistävän aikojenkin

päästä. Useampi työntekijä koki jo talosta lähteneiden lasten kohdalla parhaimpien muistojen liittyvän hevosiin.

”Jännä huomata miten tarkkoja meidän lapset on. Jos joku hevonen makaa laitumella, joku soittaa heti onks tolla joku hätä. Et kyllä siellä on kumminkin sellainen huolenpito.”(työntekijä)

Vanhemmissa hevostoiminta lapsen kanssa herätti ilon tunnetta nuoren kehittymisestä hevostoiminnassa, nuoren itseluottamuksen kasvamisesta, nuoren keskittymiskyvystä hevoshommissa ja miten nuori niistä nauttii. Kiinnostavaksi oli mainittu hevostoiminnan vaikuttavuus isompiin ja pienempiin ihmisiin. Yhdessä touhuaminen koettiin ihanaksi ja yhteistyön oman lapsen kanssa todettiin toimivan hyvin. Lapsen käyttäminen ratsastustunneilla koettiin erilaiseksi, koska siinä ei ole itse toiminnassa mukana. Vanhemmilla oli tunne, että nuori auttaa heitä mielellään hevosjutuissa ja nauttii ”opettamisesta”. Hevosten koettiin olevan nuorelle turva vaikeampana hetkenä.

”Vähän pelkäsin ja arastelin hevosia. Hyvillä mielin huomasinkin, että kun itseensä luottaa, että hevonen tekee mitä minä määrään niin yhteistyö onnistuu. Mahtavaa kun iso hevonen seuraa kiltisti.”(vanhempi)

Tärkeimmäksi asiaksi työntekijät kokivat riittävän ajan tallilla olemiseen ja ajankäytön tallilla, jos on joku hyvä juttu vaikka hevosen varustamisessa niin olisi aikaa käydä se loppuun asti. Tallihomman työntekijät toivoisivat pysyvän kivana asiana, jossa olisi tilaa tunteiden tunnustelemiseen ja fiiliksistä puhumiseen. Tiettyjen rutiinien koettiin luovan turvaa lapsille hevostoimintaan ja tietoisuus toimintatavoista koettiin myös tärkeäksi.

6.3 Hevostoiminta perhetyön tukena

Hevostoiminnan niin vanhemmat kuin työntekijätkin kokivat perhetyötä tukevaksi, sen koettiin lähentävän ja toisaalta saamaan vanhempia

avautumaan. Yhdessä tekemisen sekä vanhemmat että työntekijät nostivat hevostoiminnan vahvuudeksi ja isoksi voimavaraksi, josta on mitä ammentaa. Toiminnan suunnitteleminen etukäteen ja ajan sekä mahdollisuuden antaminen vanhemmille lapsensa kanssa hevostelemiseen koettiin tärkeiksi. Vanhemmat mainitsivat hevostoiminnan tuovan lisää mukavia kokemuksia ja työntekijät kokivat sen ilahduttavan ja tuovan elämyksiä.

Vanhemmat kokivat hevoshommien ohessa jutustelemisen luontevaksi ja työntekijät kokivat tallissa puhumisen olevan helpompaa tai myös puhumattomuuden. Hevostoiminnasta on työntekijöiden mukaan aina positiivista sanottavaa lasten vanhemmille, minkä koettiin rohkaisevan vanhempaa.

Hevosten työntekijät kokivat olevan iso asia lasten sisaruksille ja lasten esittelevän niitä kotiväelle mielellään. Vanhemman ja lapsen yhteisessä hevostoiminnassa työntekijät kertoivat vanhemman saavan olla ylpeä nähdessään lapsen osaavan ja saavan tallissa vastuuta. Työntekijät mainitsivat myös toisen tukemisen, jos toinen on arempi niin toinen voi rohkaista.

"Kaikki voi oppia uutta, oppia paljon itsestään, muista perheenjäsenistä ja rauhoittua."(vanhempi)

Parhaiten perhetyötä tukevaksi vanhemmat kokivat säännölliset perheviikonloput ja toimintana juuri tällaiset harjoitukset mitä teimme. Säännöllisyys esiintyi myös työntekijöiden vastauksissa. Työntekijöiden mielestä tärkeää on useampien vanhempien osallistuminen toimintaan yhtä aikaa, jotta vertaistuki toteutuu. Hyväksi perhetyön tukimenetelmäksi koettiin myös lapsen, läheisen ja oman aikuisen yhteinen aika tallilla, tarvittaessa mukana myös ratsastuksen ohjaaja.

”Kokonaisvaltainen hevostoiminta eli hevosen perushoidosta ratsastukseen. Tallihoidot yms.”(vanhempi)

6.4 Kehitysideat

Vanhemmilta kehitysideoita ei juuri tullut. Viikonloppujen toiminta koettiin monipuoliseksi ja erityisen mahtavaksi hevosten halaileminen. Säännöllisyyttä niin vanhemmat kuin työntekijät toivoivat vastaavanlaisiin perheviikonloppuihin, ympäri vuoden. Vastapainoksi työntekijöillä oli paljon ideoita toiminnan kehittämistä.

Perheviikonlopun päiviin ehdotettiin liitettäväksi saunomista ja muuta ohjelmaa, jotta päivästä muodostuu kokonaisuus. Eräänlaiseksi tavoitteeksi työntekijät mainitsivat myös vastahakoisempien vanhempien houkuttelemisen osallistumaan. Isäviikonlopun järjestäminen koettiin toteuttamisen arvoiseksi ideaksi ja mahdollisuudeksi lähentää mahdollisesti etäännyttä isää ja lasta. Hulluimmat ideat koettiin toteuttamisen arvoiseksi (toki turvallisuudesta käsin), koska niiden kautta löytyy uusia toimintatapoja. Tästä esimerkkinä mainittiin suuren suosion viimetalvena saavuttanut Börrö-ponin pulkkaviritys ja erilaisten kauhukenttien rakenteleminen ja niiden suorittaminen hevosen kanssa. Perhetyöhön hyödynnettäviksi aktiviteeteiksi koettiin myös vikeltäminen, hevosagility, reellä ajaminen, hevosten uittaminen omassa rannassa sekä retket luontoon hevosten kanssa.

Tärkeimmäksi kehittämisen kohteeksi koettiin resursointi, jotta tallilla olemiseen olisi tarpeeksi aikaa ja toiminnasta saisi näin enemmän irti. Tärkeäksi muistaa koettiin myös se, ettei toiminnan aina tarvitse olla hevoselle fyysistä.

7. KEHITYSIDEAT TULOSEN POHJALTA

Tulosten pohjalta tärkeimmiksi kehittämisideoiksi nousivat perheviikonloppujen järjestäminen säännöllisesti jatkossakin ja toiminnan suunnittelussa vertaistuen toteutumisen huomioiminen aiempaa tarkemmin. Perheviikonloppujen toteuttamisessa kehittämistä vaatii vielä myös tehokkaampi ryhmäyttäminen heti viikonlopun aluksi. Näitä viikonloppuja voisi ”markkinoida” myös vastahakoisemmin Jakkulassa vieraileville vanhemmille.

Lähempänä asuville vanhemmille voisi kehittää toimintamallin, joka tukee mahdollisuutta hevostoimintaan yhdessä lapsen ja hänen omanaikuisensa kanssa säännöllisesti. Hevostoiminnan avaamien keskustelunaiheiden hyödyntäminen tehokkaammin on myös kehitettävä asia. Vanhemmat olivat selkeästi kiinnostuneita lapsensa hevostoimintataidoista, joten heitä voisi pitää nykyistä paremmin ajantasalla myös lasten hevostoiminta tavoitteista ja kysyä heidän näkemystään pohdittaessa näiden tavoitteiden toteutumista.

Hevostoiminnassa yleisesti tärkeimmäksi kehitysideaksi nousee ajankäyttö ja sen resursointi. Arkisin viisi hevosta on paljon, joten toiminnan suunnitteleminen niin, ettei se mene suorittamiseksi lapsilla eikä aikuisilla on todella tärkeää. Tallilla käytettävissä oleva aika on käytettävä hyödyksi mahdollisimman hyvin ilman tunnetta kiireestä, mieluummin tehdään jokin asia hyvin kuin monta hutaisten. Keskustelulle on oltava aikaa, jos jokin hyvä juttu vaatii sitä.

Kehittämisideana on, että lapsella ja hänen omalla ohjaajallaan olisi yhdessä mahdollisuus hevostoimintaan nykyistä säännöllisemmin. Hevosten tarpeellisen fyysisen liikunnan huomioiminen on myös tärkeää jo turvallisuudenkin vuoksi, mutta lasten kannalta tärkeintä on toiminnan elämyksellisyys. Esiin nousi myös monta toimintamallia hevosten liikuttamiseksi, jotka voi ottaa hevosten viikko-ohjelmaan mukaan. Yhtenä tällaisena erilaisten ”kauhukenttien” tekeminen ja niistä suoriutuminen

yhdessä hevosen kanssa kasvattaisi varmasti lapsen ja hevosen luottamusta toisiinsa ja olisi myös vaihtelua.

8. POHDINTA

8.1 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön tavoitteena oli sijaishuoltokodissa jo olemassa olevan toiminnan kehittäminen ja uusien käytäntöjen luomisen mahdollistaminen. Lisäksi tavoitteena oli tutkia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimivuutta lapsen ja vanhemman välisen suhteen vahvistamisessa. Tavoitteet toteutuivat, koska hevostoiminnalliset perheviikonloput ovat vanhempien ja työntekijöiden vastausten perusteella toimiva käytäntö perhetyöhön. Havaintojeni perusteella hevostoiminta tuokiot antoivat vanhemmalle ja lapselle mielekästä yhteistä tekemistä, jonka aikana molemmat kokivat paljon positiivisia tunteita. Perheviikonloppujen lisäksi hevostoimintaa voidaan toteuttaa perheiden kanssa myös ”pienemmässä mittakaavassa”. Kehittämisideoissa nousi esiin myös nuoren oman aikuisen, nuoren ja hänen vanhempansa yhteinen hevostoiminta, joka on osaltaan myös aikuisia yhdistävää toimintaa.

Sain tietoa myös hevostoiminnan vaikuttavuudesta lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen: sekä työntekijät että vanhemmat kokivat sen vahvistavan suhdetta ja lähentävän lasta ja vanhempaa toisiinsa. Vanhemmat kokivat lapsistaan myös ylpeyttä ja olivat hyvin iloisia siitä, miten lapsi toimii hevosen kanssa. Ihaninta oli huomata vanhempien vastauksista se, että hevostoiminta näytti myös heille lapsista sellaisia puolia, mitkä eivät muuten nouse niin esille. Tällainen tukee kiintymyssuhteen intersubjektiivisuutta ja antaa vanhemmalle lisää luottamusta myös omaan vanhemmuuteensa.

Tuloksina sain tietoa niin omien havaintojeni pohjalta toiminnallisten viikonloppujen aikana kuin työntekijöiden ja vanhempien vastauksista siitä,

miten he kokevat hevostoiminnan, sen herättämät tunteet, vaikutukset ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja miten se toimii perhetyön menetelmänä nyt ja mitä voisi vielä kehittää. Havaintoaineistoni tukee teemahaastatteluilla saatuja vastauksia. Havaintoaineistoa tukee myös teoreettinen viitekehys sosiaalipedagogisen hevostoiminnan luonteesta ja hevosen vaikutuksesta ihmiseen ”tunneopettajana”. Kiintymyssuhde teoria tukee omalta osaltaan tekemiäni havaintoja erilaisten hevostoimintaharjoitusten vaikutuksista vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen.

Tutkimukseni toiminnalliset osuudet onnistuivat hyvin, sain kerättyä aineistoa havainnoimalla ja vanhemmat sekä nuoret viihtyivät. Mukana oli myös muuttujia, joihin en voinut vaikuttaa, mutta kokonaisuus oli onnistunut. Teemahaastattelut onnistuivat myös, sain mielestäni kattavasti vastauksia tutkimuskysymyksiini. Vanhemmatkin vastasivat kysymyksiin laajasti. Vanhempien vastauksissa oli jonkin verran eroavaisuuksia keskenään, ehkä kysymys oli ymmärretty hiukan eri tavoin, mutta kuitenkin jokaisen vastauksesta löytyi olennaisia asioita tutkimuksen kannalta. Työntekijöiden ja vanhempien vastauksissa oli samankaltaisuuksia mutta myös eroavaisuuksia. Vastauksiin saattoi vaikuttaa se, että työntekijöillä on enemmän tietoa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan teoriasta ja vanhemmista suurelle osalle se oli uusi juttu.

Menetelmällisenä rajoituksena on mainittava tutkimuksen toiminnallinen luonne, joka mahdollisti vain rajallisen määrän osallistujia. Otos on siis pieni. Pienelläkin otoksella sain kuitenkin aineistoa kasaan hyvin. Isommalla otoksella aikaa toiminnalliseen osuuteen ja tulosten käsittelyyn olisi mennyt enemmän, nyt pysyin suunnitellussa aikataulussa. Hirsjärven ym. (2005, 171) mukaan aineisto on riittävä samojen asioiden alkaessa kertautua haastatteluissa. Tuloksia kootessa aineistosta nousi esiin samoja asioita useampaan kertaan, joten aineiston saturaatio on tapahtunut. Aineiston keruu menetelmänä teemahaastattelu lomake avoimin kysymyksin palveli tarkoitusta

hyvin, vanhempien vastauksiin ei ole vaikuttanut haastattelija tai toiset vanhemmat, koska jokainen sai vastata kysymyksiin omassa rauhassaan.

Aineistonkäsittelymenetelmänä sisällönanalyysi oli toimiva ratkaisu, siitä oli jo hiukan aiempaa kokemusta ja se sopi teemahaastattelujen vastausten analysoimiseen. Swot- analyysi oli mielestäni hyvä tapa tutkia sosiaalipedagogista hevostoimintaa perhetyön menetelmänä sisäisestä ja ulkoisesta ympäristöstä käsin. Swot-analyysissa pohdin hevostoiminnan vahvuuksia ja heikkouksia sekä mahdollisuuksia ja uhkia perhetyön menetelmänä. Se ei olisi ollut välttämätöntä, mutta haastoi kuitenkin miettimään asioita tarkasti. Pohdintani keskeisimmät tulokset kokosin seuraavaan taulukkoon.

Taulukko 1. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perhetyön menetelmänä.

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lähentää vanhempaa & lasta sekä ohjaajaa & vanhempaa → tukee kiintymyssuhteen intersubjektiivisuutta ja perheen kanssa tehtävää yhteistyötä - elämyksellisyys - vanhemmalle ”lomaa” arjesta - positiiviset kokemukset oman lapsen taidoista ja tekemisestä → tukee vanhemmuutta -vertaistuki 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistujia määrän rajallisuus - vaatii resursseja ja ennalta suunnittelua ohjaajilta 	<p>SISÄI-NEN YMPÄ-RISTÖ</p>
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vanhempien sitouttaminen säännöllisiin Jakkulassa vierailuihin - Vanhemman jaksamisen ja vanhemmuuden tukeminen - lapsen voinnissa tapahtuvat muutokset 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - tapaturmariski - osallistujien peruminen - lapsen voinnissa tapahtuvat muutokset 	<p>ULKOI-NEN YMPÄ-RISTÖ</p>

Swot-analyysin sisäisessä ympäristössä hevostoiminnan vahvuuksia ovat sen lähentävä vaikutus niin lapsen ja vanhemman kuin myös vanhemman ja ohjaajan väliseen suhteeseen. Toiminta on myös elämyksellistä ja mahdollistaa vanhemmille ja lapsille hyviä kokemuksia. Vanhempi saa myös taukoa arjestaan, koska hevosen kanssa ei arkihuolia kykene miettimään. Hevostoiminnassa vanhemmalla on mahdollisuus myös vertaistukeen toisilta vanhemmilta, hevosten kautta keskustelun aloittaminen on helpompaa. Hevostoiminnan heikkouksiksi koen sen, että osallistujia määrä kerrallaan on rajallinen. Hevostoiminta myös vaatii resursseja paitsi toiminnan suunnittelemisessa ja ohjaamisessa niin myös työvuorosuunnittelussa. Vahvuuksia on heikkouksia enemmän.

Ulkoisen ympäristön mahdollisuuksista suurimpana näen vanhemman sitouttamisen säännöllisiin vierailuihin Jakkulassa, yhteinen aika lapsen kanssa lapsen arkiympäristössä lisää vanhemman tietoisuutta ja ymmärrystä lapsen arjesta ja voinnista sekä tukee kasvatusyhteistyötä ohjaajien tullessa tutummiksi. Hevostoiminnalla on mahdollisuus elämysten kautta mahdollistaa vanhemmalle voimavaraistavia kokemuksia tukien hänen jaksamistaan ja erilaisten harjoitusten ja keskustelujen kautta tukea hänen vanhemmuuttaan. Hevostoiminnalla voi olla positiivisia vaikutuksia myös lapsen vointiin, etenkin kun siinä on oma vanhempi mukana.

Uhkana näen aina läsnä olevan riskin tapaturmiin, koska hevonen on iso pakovaistoinen eläin. Osallistujien peruminen on myös otettava huomioon uhkana, koska se vesittää tehokkaasti perhetyön idean jos vanhempi ei pääse paikalle. Uhkana on huomioitava mahdolliset heikentymiset lapsen voinnissa, se voi estää hevostoiminnan toteuttamisen. Ulkoisessa ympäristössä mahdollisuuksia ja uhkia on laskennallisesti yhtä paljon, mutta mahdollisuudet ovat isompia kokonaisuuksia, joten plussalle jäädään.

8.2. Tutkimuksen luotettavuus ja tulosten hyödynnettävyys

Tutkimuksella saamani tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin mielestäni hyvin. Tuloksissa on yhteneväisyyksiä työntekijöiden ja vanhempien välillä ja ne tukevat ja täydentävän toisiaan. Tulokset ovat myös peilattavissa tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen.

Tulosten luotettavuuteen saattoi työntekijöiden osalta vaikuttaa ryhmähaastattelu menetelmänä, toisaalta haastattelusta tuli todella paljon aineistoa, jota havaintoni perheviikonlopuista tukivat. Ryhmähaastattelussa myös vähemmän hevoskokemusta omaavat työntekijät osasivat, toisia kuunneltuaan nimetä asioita ja vastata kysymyksiin laajasti. Jos heitä olisi haastatellut yksitellen, olisivat vastaukset voineet jäädä suppeammiksi. Vanhemmat vastasivat kirjallisesti ja nimettömänä, joten tuloksiin ei vaikuttanut tunnistettavuus. Havaintoaineisto ja teemahaastattelujen vastaukset tukevat toisiaan, joten mielestäni tulokset ovat luotettavia.

Jatkossa saamiani tuloksia voidaan hyödyntää hevostoiminnan kehittämisessä niin yleisesti kuin perhetyössä. Tulosten pohjalta voidaan suunnitella hevosten kanssa toteutettavaa perhetyötä ja peilata tulevia perheviikonloppuja ja havaintoja niistä nyt saatuihin tuloksiin. Hevostoiminnan kehittämisen lisäksi tulokset antavat suuntaa siihen, mitä perhetyössä tulisi huomioida ja miten lähteä rakentamaan mallia Jakkulan perhetyölle.

Todella mielenkiintoista olisi kutsua tutkimukseen osallistuneet vanhemmat uudestaan perheleirille erilaisten hevostoimintaharjoitusten pariin kuin nyt ja tehdä sen jälkeen heille samanlainen kysely, jonka jälkeen verrata vastauksia. Nyt voin todeta, että perheleirit ovat toimiva toimintamalli ja niitä kannattaa järjestää jatkossakin. Jatkotutkimusaiheena voisi perehtyä vielä syvällisemmin siihen, miten monella eri osa-alueella hevostoiminta on peilattavissa ihmisten väliseen kanssakäymiseen.

LÄHTEET

Haarakangas, K.2011. Voimistava läsnäolo. Mielen tiet lapsuudesta vanhuuteen. Juva: Bookwell Oy.

Hartikainen, H. 2012. Perhetyö Jakkulan Sijaishuoltokodit Oy:llä. Sosionomi (amk) harjoittelun kehittämistehtävä

Hempling, K.F. 2001. Dancing with horses. Communication by body language. London: J.A.Allen.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Hovi-Pulsa, R. 2008. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.)2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008.

Hughes, D. A. 2011. Kiintymyksen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: Tammerprint Oy

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY

Hämäläinen, J.1999.Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kopijyvä Oy.

Hämäläinen, J. 2000. Sosiaalipedagoginen strategia koulutuksesta ja työstä syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla elävien nuorten auttamiseksi. Kuopio: Kuopion kaupungin painatuskeskus

Irwin, C. 1998. Horses don't lie. What horses teach us about our natural capacity for awareness,confidence,courage and trust. Cambridge: Da Capo Press

Isaacson, R. 2011. Hevospoika. Isän ja pojan yhteinen matka. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M., Virolainen, A. 2012: Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Porvoo: Bookwell Oy.

Kananen, J. 2009. Toimintatutkimus yritysten kehittämisessä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print

Kohanov, L. 2007. The tao of equus. A womans journey of healing and transformation through the way of the horse. California: New World Library

Launonen, L. & Puolimatka, T. 1999. Sosiaalipedagogiikan ihmiskäsitykset ja etiikka. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus

Mattila, A. 2011. Näkökulman vaihtamisen taito. Helsinki: WSOY

Okulov, S. & Koukkari, K.(toim.) 2005. Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kopijyvä.

Peni, R., Nurmi, M., Jaatinen, R. 2000. Sosiaalipedagogiikka auttaa ihmistä auttamaan itseään. Koskinen 9/2000. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.11.2013

Pitkänen, A-K. 2008. Hevosvoimia. Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Saarijärvi: Saarijärven offset oy.

Qualitas forum. 2014. SWOT-analyysi [verkkajulkaisu]. Qualitas forum [viitattu 10.2.2014] Saatavissa: <http://www.qualitasforum.fi/Apualaatuun/SWOT-analyysi.aspx>

Reijonen, M. (toim.) 2005. Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Rönkkö, L.&Rytkönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOPro Oy.

Sinkkonen, J. 29.5.2012. Lapsen varhaiset kiintymyssuhteet. Puheenvuoro eduskunnassa. [Http://www.isätlastenasialla.fi/wp-content/uploads/2012/10/JariSinkkonenEsitys.pdf](http://www.isätlastenasialla.fi/wp-content/uploads/2012/10/JariSinkkonenEsitys.pdf) Käytetty 18.1.2014

Sinkkonen, J.(toim.)2007: Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: Werner Söderström Oy.